

# KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINTO 2010

KIINTEISTÖNHOIDON KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA  
**KIINTEISTÖNHOITAJA**  
TOIMITILAPALVELUJEN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA  
**TOIMITILAHUOLTAJA**

AMMATILLISEN  
PERUSTUTKINNON  
PERUSTEET

© Opetushallitus

**Kansi:** Mainostoimisto Pramedia Oy

**Graafinen suunnittelu:** Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

**Taitto:** Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

**Viimeistely:** **sedu**

ISBN 978-952-13-4394-0 (nid.)

ISBN 978-952-13-4395-7 (pdf)

Oy Fram Ab, Vaasa 2010



## MÄÄRÄYS

19.1.2010

7 /011/2010

Voimassaoloaika: 1.8.2010 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 630/1998, 13 § 2 mom

A 811/1998, 10 §, 12 §

L 631/1998, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräykset

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

### AMMATILLISEN PERUSTUTKINNON PERUSTEET Kiinteistöpalvelujen perustutkinto

Opetushallitus on päättänyt Kiinteistöpalvelujen perustutkinnon perusteista (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet) liitteen mukaisesti.

Määräystä on noudatettava 1.8.2010 jälkeen alkavassa peruskoulutuksessa (opetussuunnitelmaperusteinen koulutus) ja näyttötutkinnoissa.

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Yli-insinööri


Arto Pekkala

LIITE

Kiinteistöpalvelujen perustutkinnon perusteet

# SISÄLTÖ

	<b>JOHDANTO</b>	<b>7</b>
<b>1</b>	<b>KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN</b>	<b>8</b>
	1.1 Kiinteistöpalvelujen perustutkinnon tavoitteet	8
	1.2 Kiinteistöpalvelujen perustutkinnon muodostuminen	10
	1.3 Elinikäisen oppimisen avaintaidot	14
	1.4 Jatko-opintokelpoisuus	16
<b>2</b>	<b>PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA</b>	<b>17</b>
	2.1 Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö	17
	2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa	18
	2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa	18
	2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	19
<b>3</b>	<b>PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA</b>	<b>20</b>
	3.1 Yleistä näyttötutkintojärjestelmästä	20
	3.2 Näyttötutkintojen järjestäminen	20
	3.3 Näyttötutkinnon suorittaminen	20
	3.4 Näyttötutkinnon perusteet	21
	3.5 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	21
	3.6 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	22
	3.7 Todistukset	23
	3.8 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	23
<b>4</b>	<b>KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINNON AMMATILISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI</b>	<b>24</b>
	4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat	24
	4.1.1 Asiakaslähtöisten kiinteistöpalvelujen tuottaminen	24
	4.2 Kiinteistönhoidon koulutusohjelma tai osaamisala, kiinteistönhoitaja	28
	4.2.1 Kiinteistön yleishoito ja valvonta	28
	4.2.2 LVI-järjestelmien hoito	32
	4.3 Toimitilapalvelujen koulutusohjelma tai osaamisala, toimitilahuoltaja	36
	4.3.1 Ylläpitosisiivous	36
	4.3.2 Perussisiivous	41
	4.4 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat	46
	4.4.1 IV-koneiden huolto	46
	4.4.2 Kiinteistön toimintakunnan arviointi	50
	4.4.3 Rakennusaikainen puhtaanapito	54
	4.4.4 Toimistopalvelut	59
	4.4.5 Kiinteistöautomaation käyttäminen	63

4.4.6	Rakennustekniset korjaustyöt	67
4.4.7	Asuinkiinteistöjen puhtaanapito	71
4.4.8	Ulkoalueiden hoito	76
4.4.9	Koneiden käsittely	81
4.4.10	Kosteiden tilojen puhtaanapito	84
4.4.11	Teollisuuslaitosten puhtaanapito	90
4.4.12	LV-järjestelmien huolto	95
4.4.13	Nuohous	99
4.4.14	Liikennevälineiden puhtaanapito	103
4.4.15	Kauppa- ja myymälätilojen puhtaanapito	109
4.4.16	Ilmanvaihtojärjestelmien puhdistus	114
4.4.17	Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta	118
4.4.18	Tutkinnon osa ammattitutkinnoista	118
4.4.19	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista	119
4.4.20	Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat	119
4.5	<b>Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa</b>	120
4.5.1	Yrittäjyys	120
4.5.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen	125
4.5.3	Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat	127
4.5.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)	128
4.5.5	Lukio-opinnot	128
4.6	<b>Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)</b>	128
4.6.1	Yritystoiminta	129
4.6.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot)	133
4.6.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	134
4.7	<b>Opinnäyte ammatillisessa peruskoulutuksessa</b>	134
	<b>AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA</b>	135
5.1	<b>Pakolliset tutkinnon osat</b>	135
5.1.1	<b>Äidinkieli</b>	135
5.1.1.1	Äidinkieli, suomi	135
5.1.1.2	Äidinkieli, ruotsi	138
5.1.1.3	Äidinkieli, saame	138
5.1.1.4	Äidinkieli, viittomakieli	140
5.1.1.5	Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla	142
5.1.1.6	Äidinkieli, suomi toisena kielenä	144
5.1.1.7	Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	146
5.1.1.8	Äidinkieli, suomi viittomakielisille	147
5.1.1.9	Äidinkieli, romani	149
5.1.2	<b>Toinen kotimainen kieli</b>	150
5.1.2.1	Toinen kotimainen kieli, ruotsi	150
5.1.2.2	Toinen kotimainen kieli, suomi	152

5.1.3	Vieras kieli	154
5.1.3.1	Vieras kieli, A-kieli	154
5.1.3.2	Vieras kieli, B-kieli	156
5.1.4	Matematiikka	157
5.1.5	Fysiikka ja kemia	159
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto	161
5.1.7	Liikunta	163
5.1.8	Terveystieto	164
5.1.9	Taide ja kulttuuri	166
5.2	<b>Valinnaiset tutkinnon osat</b>	167
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat	167
5.2.2	Ympäristötieto	168
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka	169
5.2.4	Etiikka	171
5.2.5	Kulttuurien tuntemus	173
5.2.6	Psykologia	175
5.2.7	Yritystoiminta	177
6	<b>VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA</b>	180
7	<b>OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA</b>	181
7.1	Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	181
7.2	Arvioinnista tiedottaminen	181
7.3	Opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	181
7.4	Oppimisen ja osaamisen arviointi	183
7.5	Arvosanasta päättäminen	186
7.6	Arviointiaineiston säilyttäminen	187
7.7	Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen	187
7.8	Arvioinnin oikaiseminen	187
7.9	Todistukset	187
7.10	Arviointi erityisopetuksessa	191
7.11	Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi	192
8	<b>MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA</b>	193
8.1	Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	193
8.2	Työssäoppiminen ja työturvallisuus	195
8.3	Ammatillinen erityisopetus	196
8.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	198
8.5	Oppisopimuskoulutus	201
8.6	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	201
8.7	Opiskelijahuolto	202
9	<b>LIITEOSA</b>	204
9.1	Kiinteistöpalvelualan ammattialan kuvaus ja arvoperusta	204
9.2	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa	205
9.3	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit	207

# JOHDANTO

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Perustutkinnon perusteisiin sisältyy sekä opetussuunnitelman perusteet että näyttötutkinnon perusteet, ja siksi perusteiden käsitteistöä on yhteinäistetty. Perustutkinnon perusteet on määräys, jolla ohjataan sekä koulutuksen että näyttötutkintojen järjestäjiä, ja tutkinnon perusteet -asiakirjan sähköisessä muodossa on tarvittaessa erotettavissa ammatillista peruskoulutusta (opetussuunnitelmaperusteista koulutusta) ja näyttötutkintoperusteista koulutusta koskevat osat. Luku 1 ja luku 4 sekä luvusta 9 ammattialan kuvaus ja arvoperusta ovat yhteisiä. Luvut 2, 5, 6, 7 ja 8 koskevat vain ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavia perustutkintoja ja luku 3 vain näyttötutkintona suoritettavia perustutkintoja.

Tutkinnon osa -käsite vastaa aiempaa opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen käsitettä opintokokonaisuus. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa myös ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillisen perustutkinnon perusteissa on päätetty tutkinnon ja koulutusohjelmien tai osaamisalojen tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet, ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammatillisten tutkinnon osien osalta myös ammattitaidon osoittamistavat. Lisäksi perusteet sisältävät muita ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoja koskevia määräyksiä.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteet on määritelty oppimistuloksina (tiedot, taidot, osaaminen/pätevyys). Tältä pohjalta arvioinnin kohteet on kuvattu työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintana.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillista peruskoulutusta varten opetussuunnitelman. Järjestäessään näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti.

# KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

## 1.1 KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Kiinteistöpalvelujen perustutkinnon suorittaneella on monipuolinen ammattitaito jota hän kehittää jatkuvasti. Hän on luotettava, laatutietoinen, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa erilaisten työnantajien palveluksessa tai itsenäisenä yrittäjänä. Hän pystyy näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja ottaa huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät omassa työssään. Kiinteistöpalvelujen perustutkinnon suorittanut tekee työnsä alan laatuvaatimusten mukaisesti sekä käsittelee materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti. Hän osaa suunnitella työnsä kiinteistöjen palvelusopimusten ja palvelukuvausten avulla, osaa tuottaa kiinteistöpalveluita sovitulla laatutasolla sekä osaa esitellä ja arvioida omaa työtään. Laaja-alaisen elinkaari palvelumallien yleistyessä kiinteistöpalvelualan yrityksissä, alan ammattilaisen on toimittava erilaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökyydesti sekä ilmaistava näkökantoja selkeästi ja luottamusta herättäen.

Kiinteistöpalvelualan perustutkinnon suorittanut ottaa erityisen tarkkaan huomioon työn turvallisuuden sekä työkyvyn edistämisen, koska toimiala on työturvallisuudeltaan haastava. Alalla korostetaan turvallisia työtapoja sekä oikeaa asennetta arvostavaa työturvallisuuskulttuuria. Ympäristötietoisuus kiinteistöpalvelualalla edellyttää perustutkinnon suorittaneelta uusia tietoja esimerkiksi jätehuollon organisoinnista, eri aineiden kierrätyksestä ja kiinteistön käyttöön liittyvien ratkaisujen energiataloudellisuudesta. Kiinteistöpalvelualalla toimivat henkilöt osaavat käyttää tietotekniikkaa. Lähitulevaisuudessa ollaan tilanteessa, jossa kaikki alan työtehtävissä tarvittava tieto voi olla ja liikkua osapuolten välillä sähköisenä. Tällaisen tiedonsiirron osaaja on alalla etulyöntiasemassa, koska sähköinen tiedonsiirto merkitsee nopeutta ja tietojen tehokasta hyödyntämistä. Kansainvälistyminen ja monikulttuurisuus asettavat alalla toimijoille lisäksi muita haasteita. Tärkeitä kansainvälistymiseen ja monikulttuurisessa työyhteisössä toimimiseen liittyviä taitoja ovat vieraiden kielten hallinta, erilaisista kulttuureista tulevien henkilöiden kohtaaminen, palvelu- asenne ja erilaisiin oloihin mukautuminen.

Kiinteistöpalvelujen perustutkinnossa opiskelija erikoistuu kiinteistönhoitajaksi tai toimitilahuoltajaksi. Hankittuaan työkokemusta hän voi suorittaa ammattitutkinnon tai jatkaa opintojaan ammattikorkeakouluissa tai yliopistoissa, kohta 1.3.

Kiinteistönhoidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut kiinteistönhoitaja tekee kiinteistöjen hoitosopimusten mukaisia kiinteistön huoltotöitä sekä teknisten järjestelmien hoitotöitä. Hänellä on asiakaslähtöinen palveluosaaminen sekä laaja-alainen käsitys kiinteistön elinkaareen vaikuttavista tekijöistä. Hän kykenee arvioimaan ovatko kiinteistön käyttöolosuhteet hoitosopimusten mukaiset. Hän osaa käyttää alan työvälineitä ja -koneita, oikeita työmenetelmiä ja valita kiinteistöhoitajan työssä käytettävät materiaalit kohteen mukaan. Kiinteistönhoitajalla voi olla erityisosaamista muun muassa ilmanvaihtokoneiden huollosta, kiinteistön toimintakunnon arvioinnista, kiinteistöautomaation käyttämisestä, rakennustekniset korjaustöistä, ulkoalueiden hoidosta, LV-järjestelmien huollosta, nuohouksesta ja ilmanvaihtojärjestelmien puhdistuksesta. Toimintaympäristönä ovat erilaiset kiinteistöt. Oman erityispiirteen toimintaympäristöön antavat tilojen käyttäjät, jotka ovat usein läsnä työn aikana. Kiinteistönhoitaja toimii tehtävissään asiakaslähtöisesti, vastuullisesti ja tuloksellisesti. Hän tekee palvelutehtäviä laadukkaasti ja lisää siten omalla toiminnallaan kiinteistöpalvelualan arvostusta.

Toimitilapalvelujen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut toimitilahuoltaja tekee kiinteistöjen palvelusopimusten mukaisia ylläpito- ja perussiivoustöitä. Hänellä on asiakaslähtöinen palveluosaaminen sekä laaja-alainen käsitys kiinteistön elinkaareen vaikuttavista tekijöistä. Hän kykenee arvioimaan ovatko kiinteistön käyttöolosuhteet palvelusopimusten mukaiset. Hän osaa käyttää alan työvälineitä ja -koneita, oikeita työmenetelmiä ja valita käytettävät aineet lian, pintamateriaalin ja asiakaskohteen mukaan. Toimitilahuoltajalla voi olla erityisosaamista muun muassa rakennusaikaisesta puhtaanapidosta, toimistopalveluista, kosteiden tilojen puhtaanapidosta, teollisuuslaitosten puhtaanapidosta, liikennevälineiden puhtaanapidosta sekä kauppa- ja myymälätilojen puhtaanapidosta. Toimintaympäristönä ovat erilaiset kiinteistöt. Oman erityispiirteen toimintaympäristöön antavat tilojen käyttäjät, jotka ovat usein läsnä työn aikana. Toimitilahuoltaja toimii tehtävissään asiakaslähtöisesti, vastuullisesti ja tuloksellisesti. Hän tekee palvelutehtäviä laadukkaasti ja lisää siten omalla toiminnallaan kiinteistöpalvelualan arvostusta.

Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista (L630/98 5 §).

## 1.2 KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

### KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINTO, 120 OV

#### AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

#### 4. Ammatilliset tutkinnon osat, 90 ov

Tutkinnon osiin sisältyy työssä oppimista vähintään 20 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja oppinnäyte vähintään 2 ov

##### 4.1 Kaikille pakollinen tutkinnon osa

4.1.1 Asiakaslähtöisten kiinteistöpalvelujen tuottaminen, 10 ov

##### 4.2 Kiinteistönhoidon koulutusohjelma tai osaamisala, kiinteistönhoitaja

4.2.1 Kiinteistön yleishoito ja valvonta, 20 ov

4.2.2 LVI-järjestelmien hoito, 20 ov

Lisäksi valittava 40 ov laajuisesti tutkinnon osia kohdista 4.3–4.5.

##### 4.3 Toimitilapalvelujen koulutusohjelma tai osaamisala, toimitilahuoltaja

4.3.1 Ylläpitosiivous, 20 ov

4.3.2 Perussiivous, 20 ov

Lisäksi valittava 40 ov laajuisesti tutkinnon osia kohdista 4.2, 4.4.–4.5.

##### 4.4 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

4.4.1 IV-Koneiden huolto, 10 ov

4.4.2 Kiinteistön toimintakunnon arviointi, 10 ov

4.4.3 Rakennusaikainen puhtaanapito, 10 ov

4.4.4 Toimistopalvelut, 10 ov

4.4.5 Kiinteistöautomaation käyttäminen, 10 ov

4.4.6 Rakennustekniset korjaustyöt, 10 ov

4.4.7 Asuinkiinteistöjen puhtaanapito, 10 ov

4.4.8 Ulkoalueiden hoito, 10 ov

4.4.9 Koneiden käsittely, 10 ov

4.4.10 Kosteiden tilojen puhtaanapito, 10 ov

4.4.11 Teollisuuslaitosten puhtaanapito, 10 ov

4.4.12 LV-järjestelmien huolto, 10 ov

4.4.13 Nuohous, 10 ov

4.4.14 Liikennevälineiden puhtaanapito, 10 ov

4.4.15 Kauppa- ja myymälätilojen puhtaanapito, 10 ov

4.4.16 Ilmanvaihtojärjestelmien puhdistus, 10 ov

4.4.17 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

4.4.18 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta

4.4.19 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

4.4.20 Paikallisesti tarjottavat kiinteistöpalvelujen tutkinnon osat

##### 4.5 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0–10 ov

4.5.1 Yrittäjyys, 10 ov

4.5.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov

4.5.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat, 0–10 ov

4.5.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat, 0–10 ov

4.5.5 Lukio-opinnot, 0–10 ov

## NÄYTTÖTUTKINNOSSA

### 4. Ammatilliset tutkinnon osat

#### 4.1 Kaikille pakollinen tutkinnon osa

4.1.1 Asiakaslähtöisten kiinteistöpalvelujen tuottaminen

#### 4.2 Kiinteistönhoidon koulutusohjelma tai osaamisala, kiinteistönhoitaja

4.2.1 Kiinteistön yleishoito ja valvonta

4.2.2 LVI-järjestelmien hoito

Lisäksi valittava neljä tutkinnon osaa kohdista 4.3–4.4.

Tutkinnon osat 4.3.1 ja 4.3.2 vastaavat kahta osaa.

#### 4.3 Toimitilapalvelujen koulutusohjelma tai osaamisala, toimitilahuoltaja

4.3.1 Ylläpitosisiivous

4.3.2 Perussiivous

Lisäksi valittava neljä tutkinnon osaa kohdista 4.2, 4.4.

Tutkinnon osat 4.2.1 ja 4.2.2 vastaavat kahta osaa.

#### 4.4 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

4.4.1 IV-Koneiden huolto

4.4.2 Kiinteistön toimintakunnon arviointi

4.4.3 Rakennusaikainen puhtaanapito

4.4.4 Toimistopalvelut

4.4.5 Kiinteistöautomaation käyttäminen

4.4.6 Rakennustekniset korjaustyöt

4.4.7 Asuinkiinteistöjen puhtaanapito

4.4.8 Ulkoalueiden hoito

4.4.9 Koneiden käsittely

4.4.10 Kosteiden tilojen puhtaanapito

4.4.11 Teollisuuslaitosten puhtaanapito

4.4.12 LV-järjestelmien huolto

4.4.13 Nuohous

4.4.14 Liikennevälineiden puhtaanapito

4.4.15 Kauppa- ja myymälätilojen puhtaanapito

4.4.16 Ilmanvaihtojärjestelmien puhdistus

4.4.17 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

4.4.18 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta

4.4.19 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA		
4.6	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)	
4.6.1	Yritystoiminta, 10 ov	
4.6.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)	
4.6.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	
<b>5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov</b>		
<b>5.1</b>	<b>Pakolliset tutkinnon osat</b>	<b>Valinnaiset</b>
5.1.1	Äidinkieli	4 ov 0–4
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	1 ov 0–4
	5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov
	5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	2 ov
5.1.3	Vieras kieli	2 ov 0–4
5.1.4	Matematiikka	3 ov 0–4
5.1.5	Fysiikka ja kemia	2 ov 0–4
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov 0–4
5.1.7	Liikunta	1 ov 0–4
5.1.8	Terveystieto	1 ov 0–4
5.1.9	Taide ja kulttuuri	1 ov 0–4
<b>5.2</b>	<b>Valinnaiset tutkinnon osat</b>	
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1–5.1.9	
5.2.2	Ympäristötieto	0–4
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka	0–4
5.2.4	Etiikka	0–4
5.2.5	Kulttuurien tuntemus	0–4
5.2.6	Psykologia	0–4
5.2.7	Yritystoiminta	0–4
	<b>16 ov</b>	<b>4 ov</b>
<p>Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.</p> <p>Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.</p>		
<b>6. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov</b>		
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov		

## NÄYTTÖTUTKINNOSSA

- 4.6 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)
  - 4.6.1 Yritystoiminta
  - 4.6.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista  
(amatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

### **Ammatillisen perustutkinnon muodostumisperiaatteet**

Ammatilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Lisäksi peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia, jotka laajentavat suoritettua tutkintoa, silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Tutkintokohtaiset valinnaisuussäännöt on esitetty edellä kiinteistöpalvelujen perustutkinnon muodostuminen -taulukossa.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita ammatilliseen perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Opiskelija voi valita jatko-opintokelpoisuuden vahvistamiseksi lukio-opintoja ja suorittaa ylioppilastutkinnon. Nämä opinnot voivat korvata ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia.

Valintojen tekemisen ja osaamisen tunnustamisen helpottamiseksi lukiossa suoritettujen tai suoritettavien opintojen korvaavuudet on määritelty luvussa 5 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot). Korvaavuuksien määrittely edistää myös koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja yhteisen opetustarjonnan hyödyntämistä.

Koko tutkinnon suorittaminen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestetyssä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ensisijainen tavoite. Lisäksi opiskelija voi suorittaa perustutkinnon myös suunnatun ammattipätevyyden tuottava tutkinnon osa tai osia kerrallaan, silloin kun se on yksilön opiskeluvalmiuksien, elämäntilanteen tai työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista. Opiskelijoilla tulee tällöin olla joustavia mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Tällaisissa tilanteissa koulutuksen järjestäjät laativat opiskelijalle tai tutkinnon suorittajalle, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä työpaikan kanssa, suunnitelman koko tutkinnon suorittamisesta.

## 1.3

## ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINAIDOT

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta ja erilaisista tilanteista selviytymistä. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, ja niiden avulla opiskelijat tai tutkinnon suorittajat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa.

Niillä on myös suuri merkitys yksilön elämän laatuun ja persoonallisuuden kehittymiseen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät edellisen ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisten painotusten ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221 (COD) elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Erikseen arvioitava elinikäisen oppimisen avaintaidon arvioinnin kohde sisältää seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattietiikka
4. terveys, turvallisuus ja toimintakyky
5. aloitekyky ja yrittäjäyys
6. kestävä kehitys
7. estetiikka
8. viestintä ja mediaosaaminen
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

## **Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus**

### **Oppiminen ja ongelmanratkaisu**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

### **Vuorovaikutus ja yhteistyö**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

### **Ammattietiikka**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

### **Terveys, turvallisuus ja toimintakyky**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

### **Aloitekyky ja yrittäjyys**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

### **Kestävä kehitys**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävä kehityksen ekologisen, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävä kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

### **Estetiikka**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

### **Viestintä ja mediaosaaminen**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

### **Matematiikka ja luonnontieteet**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

### **Teknologia ja tietotekniikka**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

### **Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

## **1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS**

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan ammatilliset perustutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

# PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

## 2.1 OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Lain ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998 14 §) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin perustutkinnon perusteisiin. Sen tulee sisältää toimenpiteet koulutukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseksi (L 630/1998, 5 §). Opetussuunnitelma tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen koulutukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma on julkinen asiakirja. Opetussuunnitelma säätelee ja ohjaa koulutuksen järjestäjän toteuttamaa koulutusta ja opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Opiskelijan oikeusturvan takaamiseksi opetussuunnitelman tulee antaa opiskelijalle riittävät tiedot tutkintoon sisältyvistä tutkinnon osista ja opinnoista, arvioinnista ja opintojen suorittamiseen liittyvistä järjestelyistä. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoille yksilölliset ammatillisten opintojen valinnat sekä lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamisen. Opetussuunnitelma toimii myös sisäisen ja ulkoisen arvioinnin pohjana ja antaa mahdollisuuden arvioida koulutuksen järjestäjän toteuttaman koulutuksen vaikuttavuutta.

Koulutuksen järjestäjä varaa koulutukseen tarvittavat voimavarat. Koulutuksen järjestäjä huolehtii opetussuunnitelmassa siitä, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnolle asetetut tavoitteet, saa riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen kaikkina työpäivinä, myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen aikana.

Opetussuunnitelma sisältää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteisen osan ja tutkintokohtaisesti eriytyvät osat.

## 2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutuksen järjestäjän keskeiset arvot.

Opetussuunnitelman yhteinen osa sisältää ainakin

- ♦ koulutuksen järjestämisen ammatillisena peruskoulutuksena, työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä koulutuksena ja oppisopimus-koulutuksena (L 630/1998, 3 §, 15 §, 17 §)
- ♦ koulutuksen järjestämisen lähi-, etä-, monimuoto-opetuksena (L 630/1998, 15 §) ja verkko-opetuksena
- ♦ suunnitelmat ja toimintatavat tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi sekä opiskelijoiden mahdollisuudet täydentää opintojaan ja suorittaa koko tutkinto
- ♦ opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa (L 630/1998, 14 §, 10 §)
- ♦ toimenpiteet opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen (A 811/1998, 9 §)
- ♦ yhteiset toimintatavat opiskelijan arvioinnin (L 601/2005, 25a §) toteuttamisesta luvun 7 mukaisesti
- ♦ luvun 8 mukaisten muiden määräysten toteuttamisen
- ♦ henkilöstön kehittämissuunnitelman.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä opetussuunnitelmaan suunnitelmat koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestävää kehitystä edistävästä toimenpiteistä. Koulutuksen järjestäjän tulee ottaa koulutuksen järjestämisessä huomioon myös muiden säädösten koulutusta koskevat velvoitteet.

## 2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkinnon osien ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Lisäksi määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avulla opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Tutkintokohtaisessa osassa määrätään myös koulutuksen järjestäjän tarjoamat opinnot muista tutkinnoista sekä opiskelijan mahdollisuudet suorittaa useampia kuin yksi tutkinto. Siinä päätetään ammatillisten ja ammattitaitoa täydentävien tut-

kinnon osien (yhteisten opintojen) arviointisuunnitelma, joka sisältää ammattiosaamisen näytöt ja muun osaamisen arvioinnin.

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää ainakin tutkinnon muodostumisen pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista opintojen etenemisen, ajoituksen ja järjestämisen vapaasti valittavien tutkinnon osien tarjonnansuunnitelman ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävien tutkinnon osien (perustutkintoa laajentavien tutkinnon osien) järjestämisestä suunnitelman tutkinnon osien arvioinnista ja osaamisen arviointimenetelmistä suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista siten, että se sisältää toimielimen hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, niiden ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaisten lisäosien tavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

### **2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma**

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) on säädetty opiskelijan mahdollisuudesta yksilöllisiin opintojen valintoihin ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 3 §, 4 §, 12a §) opinnoista tiedottamisesta ja opinto-ohjauksesta ja osaamisen tunnustamisesta. Jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien pohjalta henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jota päivitetään koko koulutuksen ajan.

# PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA

## 3.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄSTÄ

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työtehtävien vaihtuessa valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkinnossa henkilön ammatillinen osaaminen voidaan kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkintojärjestelmässä työnantajataho, työntekijätaho ja opetusala tekevät tiivistä yhteistyötä tutkintorakennetta kehitettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa, tutkintotilaisuuksia suunniteltaessa ja järjestettäessä sekä tutkintosuorituksia arvioitaessa.

Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaito työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Tutkinnot rakentuvat osista, jotka vastaavat itsenäisiä työkokonaisuuksia.

## 3.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Opetushallituksen asettamat työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

## 3.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkin-

non osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrättyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

## 3.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

## 3.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta. Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen.

## 3.6 AMMATTIT AidON ARVIOINTI NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Mikäli tutkinnon suorittaja on jo aikaisemmin ammatillisessa peruskoulutuksessa tai näyttötutkintona osoittanut ammattitaitonsa jossakin tämän tutkinnon osassa, aiemmin suoritettu tutkinto tai tutkinnon osa on esitettävä tunnustettavaksi osaksi näyttötutkintona suoritettavaa tutkintoa. Aikaisemmin hankitulle ja osoitetulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. Tarvittaessa tutkinnon suorittajan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimukseen.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee saada tietää arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle annetaan palautetta osana hyvää arviointiprosessia. Tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen arvioinnista.

### Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

## Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

## 3.7 TODISTUKSET

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

## 3.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

# 4

## KIINTEISTÖPALVELUJEN PERUSTUTKINNON AMMATILЛИSET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

### 4.1 KAIKILLE PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

#### 4.1.1 Asiakaslähtöisten kiinteistöpalvelujen tuottaminen, 10 ov

##### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ selvittää asiakaskohteen palvelusopimukseen liittyvien palvelu- ja laatuvaatimusten sisällöt
- ♦ suunnitella työssään kohtaamansa asiakaspalvelutilanteen vaiheet
- ♦ kohdata kiinteistöpalvelujen tuottajan erilaisia asiakkaita ja sidosryhmiä työssään
- ♦ käyttää eri viestintämenetelmiä ulkoisissa ja sisäisissä asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ selvittää asiakkaan tilanteen ja tarjota hänelle palvelusopimukseen liittyviä ratkaisuja
- ♦ havainnoida ja tunnistaa kiinteistön viihtyvyyttä, kuntoa, toimivuutta ja turvallisuutta
- ♦ käynnistää tarvittavia toimenpiteitä kiinteistöpalvelujen tuottajalla ja tarvittaessa hankkia ulkopuolista apua asiakkaalle
- ♦ tunnistaa ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet mahdollisten vaara- ja poikkeustilanteiden ennaltaehkäisemiseksi
- ♦ huomioida oman turvallisuutensa kannalta oleelliset asiat
- ♦ opastaa kiinteistön käyttäjiä tilapäisjärjestelyiden osalta
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

##### **Arviointi**

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja palvelutilanteeseen valmistautuminen	suunnittelee ohjattuna asiakastilanteen etenemisen vaiheittain	suunnittelee asiakastilanteen vaiheet saamansa tiedon perusteella	suunnittelee asiakastilanteen vaiheet ja asettaa kullekin vaiheelle tavoitteen
	tunnistaa tilanteeseen mahdollisesti liittyvät vaaratilanteet ja varautuu niihin	tunnistaa tilanteeseen mahdollisesti liittyvät vaaratilanteet ja varautuu niihin	tunnistaa tilanteeseen mahdollisesti liittyvät vaaratilanteet ja varautuu niihin
Työn kokonaisuuden hallinta	toimii palvelutilanteessa palvelusopimusten ja laatu-kuvausten mukaisesti	toimii palvelutilanteessa palvelusopimusten ja laatu-kuvausten mukaisesti	toimii palvelutilanteessa palvelusopimusten ja laatu-kuvausten mukaisesti
Taloudellinen ja laadukas toiminta	havainnoi kiinteistön toimintakuntoa.	havainnoi kiinteistön toimintakuntoa ja raportoi havaitsemistansa puutteista.	havainnoi kiinteistön toimintakuntoa ja pyrkii poistamaan havaitsemansa puutteet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sähköisten järjestelmien käyttäminen	käyttää sähköisiä järjestelmiä tiedonhaussa ja yhteydenpidossa tehtävänsä edellyttämiin sidosryhmiin.	hyödyntää työssään sähköisiä järjestelmiä etsiessään tietoa asiakaskohteesta ja pitäessään yhteyttä tehtävänsä edellyttämiin sidosryhmiin.	hyödyntää työssään sähköisiä järjestelmiä etsiessään tietoa asiakaskohteesta ja raportoidessaan sekä pitäessään yhteyttä tehtävänsä edellyttämiin sidosryhmiin.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sopimusten ja yleisten laatuvaatimusten noudattaminen	hakee tietoa työalueen raporteista ja toimii ohjeistettuna asiakaskohdetta koskevien kiinteistönhoito- ja palvelusopimuksien mukaisesti tietojärjestelmistä	toimii asiakaskohdetta koskevien kiinteistönhoito- ja palvelusopimuksien mukaisesti	toimii asiakaskohdetta koskevien kiinteistönhoito- ja palvelusopimuksien mukaisesti
	toimii kiinteistön vastuunjakotaulukon mukaista jakoa noudattaen	toimii kiinteistön vastuunjakotaulukon mukaista jakoa noudattaen	toimii kiinteistön vastuunjakotaulukon mukaista jakoa noudattaen
	käyttää alan käsitteitä	toimii yleisten kiinteistön puhtaanapitoa ja kiinteistönhoitoa koskevien laatuvaatimusten mukaisesti	toimii yleisten kiinteistön puhtaanapitoa ja kiinteistönhoitoa koskevien laatuvaatimusten mukaisesti ja hyödyntää työssään asiakaskohteelle laadittua huoltokirjaa

Kiinteistöpalvelualan tehtävien tunteminen	tuntee kiinteistöpalvelualan käsitteitä ja termejä	käyttää kiinteistöpalvelualan käsitteitä ja termejä	käyttää kiinteistöpalvelualan käsitteitä ja termejä sekä osaa selittää niiden merkityksen asiakkaalle
	tietää kiinteistön teknisten järjestelmien toimintaperiaatteita	tietää kiinteistön teknisten järjestelmien toimintaperiaatteita ja tuntee niissä käytettyjä laitteita ja materiaaleja	tietää kiinteistön teknisten järjestelmien toimintaperiaatteita ja tuntee niissä käytettyjä laitteita ja materiaaleja
	tietää kiinteistön likaantumiseen vaikuttavia tekijöitä ja tuntee puhtaanapitotöissä käytettäviä laitteita ja materiaaleja	tietää kiinteistön likaantumiseen vaikuttavia tekijöitä ja tuntee puhtaanapitotöissä käytettäviä laitteita ja materiaaleja	tietää kiinteistön likaantumiseen vaikuttavia tekijöitä ja tuntee puhtaanapitotöissä käytettäviä laitteita ja materiaaleja pystyy arvioimaan, onko tuotettujen kiinteistöpalvelujen lopputulos sopimusten mukainen
Sidosryhmien tunteminen	tietää kiinteistön ylläpitoon ja käyttämiseen liittyvät sidosryhmät sekä niiden pääasialliset toimenkuvat.	tietää kiinteistön ylläpitoon ja käyttämiseen liittyvät sidosryhmät sekä niiden toimivallan.	tietää kiinteistön ylläpitoon ja käyttämiseen liittyvät sidosryhmät ja niiden toimivallan sekä tietää, miten ja missä yhteyksissä sidosryhmiin otetaan yhteyttä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla asiakaspalvelutilanteeseen aidossa kiinteistöpalvelualan työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta sopimusten ja yleisten laatuvaatimusten noudattaminen sekä kiinteistöpalvelualan tehtävien tunteminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.2 KIINTEISTÖNHOIDON KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA, KIINTEISTÖNHOITAJA

### 4.2.1 Kiinteistön yleishoito ja valvonta, 20 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ◆ suunnitella omaa työaikatauluansa
- ◆ suunnitella omaa työtään viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaisesti
- ◆ suorittaa liputukset ja huolehtia lipusta
- ◆ huolehtia kiinteistön avainturvallisuudesta
- ◆ käyttää kiinteistön kulunvalvontajärjestelmiä
- ◆ käyttää kiinteistön sähköisiä ohjausjärjestelmiä
- ◆ suorittaa paloilmoitin- ja palonsammutusjärjestelmien toimintakokeet
- ◆ varmistaa rakennetun piha-alueen toimintakunnon ja turvallisuuden
- ◆ varmistaa leikkivälineiden kunnon ja turvallisuuden

- ♦ suorittaa kiinteistön energian ja veden kulutuksen seurantaan liittyvät toimenpiteet
- ♦ suorittaa kiinteistön ulkoalueiden puhtaanpitoon liittyvät tehtävät kiinteistönhoitosopimuksen mukaisella laatutasolla
- ♦ huolehtia jätteiden säilytystilojen siisteydestä ja toimivuudesta paikallisten määräysten mukaisesti
- ♦ huolehtia väestönsuojatilojen kunnosta määräysten mukaisesti
- ♦ huolehtia kiinteistön yleisten ja teknisten tilojen asiallisesta yleisilmeestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä
- ♦ huolehtia kiinteistön nimitauluista ja opasteista
- ♦ tehdä hänelle sallittuja ns. jokamiehen sähkötöitä, kuten valaistukseen liittyvät lamppujen, kupujen yms. vaihdot
- ♦ tehdä kiinteistön kylmätiloihin liittyvät seurantatoimet
- ♦ tehdä ovien ja ikkunoiden toimintaan liittyvät säädöt
- ♦ pyytää tarvittaessa paikalle eri alojen asiantuntijat
- ♦ ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Opiskelijalla tai tutkinnon suorittajalla on voimassaolevat tulityö- ja työturvallisuuskortit sekä perustaidot ensiavun antamisesta.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessien hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn suunnittelu	valitsee työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen taroituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomione toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii kiinteistön hoitotöille asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii kiinteistön hoitotöille asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii kiinteistön hoitotöille asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kiinteistönhoitotöihin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet
Materiaalien hallinta	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä lajittelee syntyneet jätteet. Tarvitsee joissakin työvaiheissa ohjausta.	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.	suunnittelee työnsä käyttämiensä materiaalien ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla

Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyössä.	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyössä.	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalinmenekit	laskee työajan ja materiaalinmenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalinmenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla kiinteistöhoitotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta asiakaskohteen tunteminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.2.2 LVI-järjestelmien hoito, 20 ov

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toimia erilaisissa LVI-järjestelmien ylläpitoon liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa
- ◆ suunnitella oman työaikataulunsa
- ◆ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen mukaisesti
- ◆ toteuttaa LVI-huoltopalveluja kiinteistöhoito- ja palvelusopimusten, viranomais määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- ◆ arvioida kiinteistön sisäilman laatua aistinvaraisesti

- ♦ paikantaa LVI-tekniisten järjestelmien toimintahäiriöitä ja tunnistaa niiden yleisimpiä aiheuttajia
- ♦ arvioida korjaustarpeen ja työn kiireellisyyden
- ♦ huoltaa tavanomaiset kiinteistöjen LVI-tekniiset laitteet ja varusteet
- ♦ ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessien hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja LVI-järjestelmien hoitoon liittyvien töiden suunnittelu	valitsee työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen taroituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
LVI-järjestelmien hoitotöiden kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii kiinteistön LVI-järjestelmien hoidolle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii LVI-järjestelmien hoitoon liittyviin töihin asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii LVI-järjestelmien hoitoon liittyviin töihin asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
LVI-järjestelmien hoitotehtäviin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä  sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä  sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet
Materiaalien hallinta	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä lajittelee syntyneet jätteet mutta tarvitsee joissakin työvaiheissa ohjausta.	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.	suunnittelee työnsä käyttämiensä materiaalien ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
Hoito- ja huolto-ohjeiden tulkitseminen	tietää valmistajien hoito- ja huolto-ohjeiden merkityksen työssä	ymmärtää valmistajien hoito- ja huolto-ohjeita sekä ymmärtää niiden merkityksen työn kannalta.	hyödyntää työssään valmistajien hoito- ja huolto-ohjeita.

LVI-järjestelmien, niihin liittyvien kalusteiden ja varusteiden sekä niiden huoltokohteiden tunteminen	tietää LVI-teknisten järjestelmien toimintaperiaatteita ja tuntee niissä käytettyjä laitteita ja materiaaleja	tietää LVI-teknisten järjestelmien keskeiset toimintaperiaatteet ja tuntee niissä käytetyt laitteet ja materiaalit sekä tietää niiden tavoitteelliset käyttöiät	tietää LVI-teknisten järjestelmien toimintaperiaatteet ja tuntee niissä käytetyt laitteet ja materiaalit sekä niissä esiintyvät viat sekä huomioi niiden tavoitteelliset käyttöiät
LVI-piirustusten tulkitseminen	paikantaa LVI-piirustusten perusteella mahdollisia vikakohteita.	paikantaa LVI-piirustusten perusteella mahdollisia vikakohteita ja käyttää huollon asiakirjoja.	hyödyntää työssään LVI-piirustuksia ja huollon asiakirjoja sekä raportoi työstään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla LVI-järjestelmien hoitoon liittyviin työtehtäviin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.3 TOIMITILAPALVELUJEN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA, TOIMITILAHUOLTAJA

### 4.3.1 Ylläpitosiivous, 20 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden sekä kohteen toiminnan mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ◆ suunnitella omaa työaikatauluansa
- ◆ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa

- ♦ toteuttaa palvelua oman palveluorganisaation näkökulmasta viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaisesti
- ♦ valita ja käyttää asiakaskohteen likatyypeille ja pintamateriaaleille tarkoituksenmukaiset ja ympäristöä säästävästi puhdistusmenetelmät, -koneet, -välineet ja -aineet
- ♦ puhdistaa ja hoitaa asiakaskohteen pintamateriaaleja ohjeiden mukaisesti
- ♦ toimia taloudellisesti, turvallisesti ja ympäristöä huomioiden
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan ja hyödyntää saamaansa palautetta.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomioiminen	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti mutta tarvitsee työskentelyolosuhteiden muuttuessa ohjausta	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimeja	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimeja	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimeja
Asiakaskohteen huomioiminen	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella liikaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla
Työn suunnittelu	valitsee ohjeiden mukaisesti sopivat työmenetelmät ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tarkoituksenmukaiset työmenetelmät ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvat työmenetelmät ja välineet ja työjärjestyksen taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Ylläpitosiivoustyön toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen aloittamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti, taloudellisesti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ja poikkeamat ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorganisaatiossa	toimii ohjeiden mukaan toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen työohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjatusti asiakaskohteen työohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen työohjeita.	soveltaa asiakaskohteen työohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtauspalvelujen toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta
Ylläpitosiivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti puhtauspalvelua huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään ja arvioi työmenetelmän soveltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen	puhdistaa eri pintamateriaaleja ohjeiden mukaan sekä hoitaa eri pintamateriaaleja yhdessä työparin kanssa	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusainevalintansa
Ylläpitosiivoustyöhön liittyvien työvälineiden hallinta ja huolto	käyttää ja huoltaa työvälineitä ohjeiden mukaisesti.	käyttää ja huoltaa työvälineitä tilanteeseen sopivalla tavalla.	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet, käyttää niitä ergonomisesti ja tehokkaasti sekä huoltaa käyttämänsä välineet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja lisää omalla käytöksellään alan arvostusta	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa ja alan arvostusta
Lian tunteminen	tietää asiakaskohteen yleisimmät likatyypit ja niiden poistamiseen tarvittavat puhdistusmenetelmät, -välineet ja -aineet	tuntee asiakaskohteen yleisimmät likatyypit ja niiden poistamiseen tarvittavat puhdistusmenetelmät, -välineet ja -aineet	tuntee asiakaskohteen yleisimmät likatyypit ja niiden poistamiseen tarvittavat puhdistusmenetelmät, -välineet ja -aineet
	poistaa lian ohjeiden mukaisesti	poistaa lian tarkoituksenmukaisin menetelmin	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä ja -ainetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	tietää kohteen yleisimpien pintamateriaalien hoito- ja puhdistusohjeet sekä toimii ohjeiden mukaisesti	selvittää pintamateriaalit sekä puhdistaa ja hoitaa pinnan ohjeiden mukaisesti	selvittää pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen sekä puhdistaa ja hoitaa kohteen pintamateriaalit
Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytetävän ajan	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytetävän ajan
			kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa poikkeustilanteeseen annettuja ohjeita. Käynnistää ohjeiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti huomioiden asiakaskohteen toiminnan sekä käynnistää tarvittavat toimenpiteet ja tiedottamisen sovitulla tavalla
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla ylläpito-  
siivoukseen aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vas-  
taavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laa-  
juudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomais-  
määräysten ja ohjeiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaami-  
sen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen  
arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

### **4.3.2 Perussiivous, 20 ov**

#### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden sekä kohteen toiminnan  
ja tilanteiden mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ♦ toteuttaa palvelua oman palveluorganisaation toimintatavan mukaan
- ♦ valmistautua työtehtäviinsä, suunnitella omaa työaikataulunsa ja huomioi työ-  
turvallisuusmääräykset
- ♦ valita ja käyttää asiakaskohteen likatyypeille ja pintamateriaaleille tarkoituk-  
senmukaiset ja ympäristölähtöiset siivousmenetelmät, -koneet, -välineet ja -ai-  
neet
- ♦ puhdistaa lattia-, taso-, kosketus-, pysty- ja kattopinnat sekä sisusteet, jotta  
puhdistus saadaan nostetuksi sovitulle tasolle kiinteistön arvon säilyttämi-  
seksi
- ♦ puhdistaa, hoitaa ja suojaa asiakaskohteen eri pintojen materiaaleja
- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja huolehtia asiakasturvallisuudesta
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla ja tehdä sovitut lopputyöt
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan ja hyödyntää saamaansa palautetta.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Perussiivoustöiden suunnittelu	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa. Toteuttaa työnsä ohjeiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä työohjeiden mukaisesti ja jaksottaa työnsä järkevällä tavalla
	valitsee siivousaineet, -välineet ja koneet työtä varten mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	valitsee tarkoituksenmukaiset siivousaineet, -välineet ja koneet työtä varten	valitsee soveltuvimmat siivousaineet, -välineet ja koneet työtä varten
	valitsee ohjeiden mukaisesti sopivan työmenetelmän ja työjärjestyksen	valitsee tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja työjärjestyksen	valitsee soveltuvan työmenetelmän ja työjärjestyksen taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
	pukeutuu työtehtävään sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia ohjeiden mukaisesti	pukeutuu työtehtävään sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu työtehtävään sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia
Perussiivouksen turvallinen ja kustannustehokas toteuttaminen	toteuttaa työsuunnitelmaa mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	toteuttaa työsuunnitelmaa, selviytyy työtehtävistä suunnitelmien mukaisesti ja ennakoii tulevat työvaiheet ergonomisesti ja turvallisuuteen liittyvät asiat huomioiden	toteuttaa työsuunnitelmaa, selviytyy työtehtävistä sovitussa ajassa ja ennakoii tulevat työvaiheet omaaloitteisesti, ergonomisesti ja turvallisuuteen liittyvät asiat huomioiden
Palveluorganisaation ja asiakaskohteen laadun toteuttaminen	noudattaa annettuja kohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti kohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti kohteen toimintatapoja huomioi asiakaskohteen toiminnan omassa työnsuunnittelussa laadukkaan palvelun tuottamiseksi
	tiedottaa ohjeiden mukaisesti muuttuvista tilanteista.	tiedottaa muuttuvista tilanteista.	tiedottaa sidosryhmiä muuttuvista tilanteista.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtauspalvelujen toteuttaminen	toteuttaa kohteen edellyttämää puhtautta ohjeiden mukaisesti	toteuttaa kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta
Siivousmenetelmien hallinta	tuottaa puhtauspalvelua ohjeiden mukaisilla siivousmenetelmillä huomioiden lian ja pintamateriaalin mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	tuottaa puhtauspalvelua valitsemallaan siivousmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden	tuottaa puhtauspalvelua valitsemallaan siivousmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä arvioi menetelmän soveltuvuutta työn edetessä
	poistaa lian ohjeiden mukaisesti	poistaa lian tarkoituksenmukaisin menetelmin	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä ja -ainetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen ja suojaaminen	puhdistaa eri pintamateriaaleja Hoitaa ja suojaa pintamateriaaleja mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	puhdistaa, hoitaa ja suojaa pintamateriaaleja	puhdistaa, hoitaa ja suojaa pintamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusainevalintansa
Perussiivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita turvallisesti ja ergonomisesti mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa.	käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita turvallisesti ja ergonomisesti.	valitsee tilanteeseen tehokkaimmat työvälineet ja koneet, käyttää ja huoltaa niitä turvallisesti ja ergonomisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja lisää omalla käytöksellään alan arvostusta	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa ja alan arvostusta
Lian tunteminen	tietää asiakaskohteen yleisimmät likatyypit ja niiden poistamiseen tarvittavat puhdistusmenetelmät, -koneet, -välineet, ja -aineet	tuntee asiakaskohteen yleisimmät likatyypit ja niiden poistamiseen tarvittavat puhdistusmenetelmät, -koneet, -välineet ja -aineet	tuntee asiakaskohteen yleisimmät likatyypit ja niiden poistamiseen tarvittavat puhdistusmenetelmät, -koneet, -välineet ja aineet
Pintamateriaalien tunteminen	tietää kohteen yleisimpien pintamateriaalien hoito-, suojaus- ja puhdistusohjeet sekä toimii ohjeiden mukaisesti.	selvittää pintamateriaalit sekä puhdistaa hoitaa ja suojaa pinnan ohjeiden mukaisesti	Selvittää pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen sekä puhdistaa, hoitaa ja suojaa kohteen pintamateriaalit

Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden ja koneiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden ja koneiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden ja koneiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella käytettävän ajan sekä kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden ja ergonomian huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa poikkeustilanteeseen annettuja ohjeita sekä käynnistää ohjeiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti huomioiden asiakaskohteen toiminnan sekä käynnistää tarvittavat toimenpiteet ja tiedottamisen sovitulla tavalla
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla perussii-  
voukseen aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaa-  
vassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuus-  
dessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomais-  
määräysten ja ohjeiden tunteminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaami-  
sen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen  
arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.4 KAIKILLE VALINNAISET TUTKINNON OSAT

### 4.4.1 IV-koneiden huolto, 10 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ◆ suunnitella oman työaikataulunsa
- ◆ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen mukaisesti
- ◆ paikantaa IV-koneesta yleisimmät toimintahäiriöt ja tunnistaa niiden aiheut-  
tajat
- ◆ arvioida korjaustarpeen ja työn kiireellisyyden
- ◆ tehdä IV-koneeseen perus-/vuosihuollot sekä niihin liittyvät työt
- ◆ ottaa huomioon oman turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ◆ arvioida omaa työsuoritustaan
- ◆ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja IV-koneiden huolto-työn suunnittelu	valitsee työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen tar-koituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
IV-koneiden huolto-työn kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoi tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoi tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii IV-koneiden huoltotöille asetettujen laatu-avoitteiden mukaisesti.	toimii IV-koneiden huoltotöille asetettujen laatu-avoitteiden mukaisesti.	toimii IV-koneiden huoltotöille asetettujen laatu-avoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatuavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
IV-koneiden huoltotöihin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet

Materiaalien hallinta	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä lajittelee syntyneet jätteet. Tarvitsee joissakin työvaiheissa ohjausta.	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.	suunnittelee työnsä käyttämiensä materiaalien ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.
-----------------------	---	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
LVI-piirustusten ja kytkentäkaavioiden tulkitseminen	ymmärtää LVI-piirustuksia ja kytkentäkaavioita	ymmärtää LVI-piirustuksia ja kytkentäkaavioita sekä käyttää laitevalmistajien huolto-ohjeita	hyödyntää työssään LVI-piirustuksia ja kytkentäkaavioita sekä laitevalmistajien huolto-ohjeita
IV-koneiden toiminnan ja huollon tunteminen	tietää IV-koneiden toimintaperiaatteet	ymmärtää IV-koneiden toimintaperiaatteet ja tietää niissä esiintyviä vikoja	ymmärtää IV-koneiden toimintaperiaatteet ja tuntee niissä esiintyvät viat
IV-koneiden määräaikaishuollot	tietää IV-koneiden huoltovälit ja -kohteet.	tietää IV-koneiden huoltovälit ja -kohteet.	tietää IV-koneiden huoltovälit ja -kohteet sekä huomioi ne työskentelyssään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla IV-koneiden huoltotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työtehtävän hallinta kokonaan
- ◆ työn taustalla olevan teorian tiedon hallinta kokonaan
- ◆ avaintaidoista vuorovaikutus.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

### 4.4.2 Kiinteistön toimintakunnan arviointi, 10 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ◆ suunnitella omaa työaikatauluansa
- ◆ arvioida rakennusten yleistä teknistä kuntoa, toimivuutta ja turvallisuutta
- ◆ arvioida rakennetun piha-alueen käyttökuntoa, tarkoituksenmukaisuutta ja turvallisuutta
- ◆ tehdä havaitsemiensa kiinteistön toimintakuntoon liittyvien puutteiden ja vikojen osalta kohteessa kiinteistöhoitajalle palvelusopimusten mukaan kuuluvat työt
- ◆ ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ◆ arvioida omaa työsuoritustaan
- ◆ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja arviointityön suunnittelu	valitsee työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen tar-koituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Arviointityön kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii kiinteistön toimintakunnan arviointityölle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii kiinteistön toimintakunnan arviointityölle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii kiinteistön toimintakunnan arviointityölle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kiinteistön kunnon arviointiin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee ohjatusti valitsemallaan työmenetelmällä	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi menetelmän soveltuvuutta työn edetessä
		sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
	huoltaa käyttämänsä välineet.	huoltaa käyttämänsä välineet.	huoltaa käyttämänsä välineet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
Rakennusten rakennusosien, järjestelmien, kalusteiden ja varusteiden sekä niiden elinkaarien tunteminen	tietää tavallisimmat rakennusosat, järjestelmät, kalusteet ja varusteet sekä näiden elinkaaret.	ymmärtää tavallisimpien rakennusosien, järjestelmien, kalusteiden ja varusteiden elinkaarien pituuteen vaikuttavia tekijöitä.	ymmärtää tavallisimpien rakennusosien, järjestelmien, kalusteiden ja varusteiden elinkaaren pituuteen vaikuttavia tekijöitä ja vaikuttamiskeinoja.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla kiinteistön toimintakunnan arviointityöhön aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työtehtävän hallinta kokonaan
- ♦ avaintaidoista vuorovaikutus.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

### 4.4.3 Rakennusaikainen puhtaanapito, 10 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella työtään asiakaslähtöisesti toiminnan mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ♦ käyttää työssään tarvittavia henkilökohtaisia suojaimia ja noudattaa turvaohjeita ja viranomaismääräyksiä eri rakennustyövaiheissa
- ♦ edistää kohteen turvallisuutta havainnoiden ja tiedottaen mahdollisista vaaratilanteista
- ♦ ottaa huomioon työympäristön fyysiset olosuhteet töiden suunnittelussa
- ♦ tunnistaa ja huomioida eri rakennustyövaiheet ja puhtausvaatimukset
- ♦ ottaa huomioon työssään työmaan eri tuotantoprosessit
- ♦ toimia yhteistyössä kohteen muiden ammattiryhmien kanssa
- ♦ selvittää kohteessa käytetyt pintamateriaalit ja siinä esiintyvät likatyypit
- ♦ käyttää eri rakennusvaiheissa tarkoituksenmukaisia menetelmiä, koneita, välineitä, aineita sovitun puhtaustason saavuttamiseksi
- ♦ toteuttaa jätehuoltoa sopimuksen mukaisesti
- ♦ rytmittää työnsä tuotannon ja kohteen erityispiirteiden mukaisesti

- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomiointi	huomioi työ- ja turvallisuusohjeet sekä rakennustyömaan toiminnan sekä toimii niiden mukaisesti	huomioi työ- ja turvallisuusohjeet sekä rakennustyömaan toiminnan sekä toteuttaa työnsä joustavasti niiden mukaisesti	huomioi työ- ja turvallisuusohjeet sekä rakennustyömaan toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja turvallisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia
Asiakaskohteen huomiointi	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella liikaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla
Työn suunnittelu	tunnistaa eri rakennustyövaiheet, jatkuvan puhtaanapidon merkityksen ja puhtausvaatimukset	tunnistaa ja huomioi työsuunnittelussaan eri rakennustyövaiheet, jatkuvan puhtaanapidon merkityksen ja puhtausvaatimukset	tunnistaa ja huomioi omatoimisesti työsuunnittelussaan eri rakennustyövaiheet jatkuvan puhtaanapidon merkityksen ja puhtausvaatimukset
	valitsee ohjeiden mukaisesti sopivat työmenetelmät ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tarkoituksenmukaiset työmenetelmät ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvat työmenetelmät ja välineet ja työjärjestyksen taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Rakennussiivouksen kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti, taloudellisesti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	raportoi työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoi työnsä ja poikkeamat ohjeiden mukaisesti	raportoi työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorganisaatiossa	toimii pääsääntöisesti toiminnalle asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti	toimii toiminnalle asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti	toimii toiminnalle asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatu- tavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen työohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjatusti asiakaskohteen työohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen työohjeita.	soveltaa asiakaskohteen työohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtauspalvelujen toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti rakennustyömaan edellyttämää puhtautta	toteuttaa rakennustyömaan edellyttämää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti rakennustyömaan edellyttämää puhtautta
Siivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti eri rakennusvaiheissa sisäilma- ja puhtaustuokituksen mukaista puhtautta eri menetelmillä huomioiden rakennusvaiheen liat, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa eri rakennusvaiheissa sisäilma- ja puhtaustuokituksen mukaista puhtautta soveltuvilla menetelmillä huomioiden rakennusvaiheen liat, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa eri rakennusvaiheissa sisäilma- ja puhtaustuokituksen mukaista puhtautta tarkoituksenmukaisilla menetelmillä huomioiden rakennusvaiheen liat ja pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään ja arvioi työmenetelmän soveltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen	puhdistaa pintamateriaaleja ohjeiden mukaisesti sekä toteuttaa ohjeistettuna käyttöönottopuhdistuksen valmistajan ohjeiden mukaisesti	puhdistaa eri pintamateriaaleja sovitun laatu- tason saamiseksi sekä toteuttaa käyttöönottopuhdistuksen valmistajan ohjeiden mukaisesti	puhdistaa pintamateriaaleja ja perustelee työväline, puhdistusaine ja kone valintansa sekä toteuttaa itsenäisesti käyttöönottopuhdistuksen valmistajan ohjeiden mukaisesti

Sivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeiden mukaisesti.	käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita tilanteeseen sopivalla tavalla.	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet ja koneet, käyttää niitä ergonomisesti ja tehokkaasti sekä huoltaa käyttämänsä välineet.
--	---	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja lisää omalla käytöksellään alan arvostusta	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa ja alan arvostusta
Rakentamisprosessien tunteminen	tietää rakennustyömaan vaiheet ja prosessit ja niiden vaikutuksen omaan työhön	tietää rakennustyömaan vaiheet ja prosessit ja huomio niiden vaikutuksen omaan työhön	tietää rakennustyömaan vaiheet ja prosessit ja huomioi ennakoivasti niiden vaikutuksen omaan työhön
Lian tunteminen	poistaa pinnoilta ohjeiden mukaisesti eri rakennustyövaiheissa syntyvää likaa puhdistusvälineitä, -aineita ja koneita käyttäen	tunnistaa eri rakennustyövaiheissa esiintyvät liat ja poistaa ne tarkoituksenmukaisia puhdistusvälineitä, -aineita ja koneita hyödyntäen	tunnistaa eri rakennustyövaiheissa esiintyvät liat ja poistaa ne tarkoituksenmukaisia puhdistusvälineitä, -aineita ja koneita käyttäen perustellen valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	puhdistaa ohjeiden mukaisesti eri pintamateriaaleja ja huomioi niiden suojauksen eri rakennustyövaiheiden aikana	selvittää kohteen eri pintamateriaalit, ja puhdistaa niitä ohjeiden mukaisesti sekä huomioi pintojen suojauksen eri rakennustyövaiheiden aikana	selvittää kohteen eri pintamateriaalit, ja puhdistaa niitä ohjeiden mukaisesti sekä huolehtii pintojen suojauksesta eri rakennustyövaiheiden aikana
Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden ja koneiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden ja koneiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	kehittää työnsä kustannustehokkuutta huomioiden annosteluohjeet, välineiden, alueella siirtymiseen käytettävän ajan ja koneiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa ohjeita poikkeustilanteissa ja käynnistää ohjeistettuna tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet rakennustyömaan toiminnan huomioiden	ennakoi poikkeustilanteet ja hoitaa ne rakennustyömaan toiminnan huomioiden
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä

Lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden sekä sisäilmaluokituksen ja puhtausluokkien tunteminen ja noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.
---	---	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työn mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

### **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla rakennusaikaisiin siivoustöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## **4.4.4 Toimistopalvelut, 10 ov**

### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen sekä sen toiminnan mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ◆ toteuttaa palvelua oman palveluorganisaation toimintatavan mukaan
- ◆ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja huolehtia asiakas- ja tietoturvallisuudesta

- ♦ hoitaa asiakaskohteen sisäisen ja ulkoisen postituksen
- ♦ käyttää tavallisimpia toimistokoneita
- ♦ tarkistaa av-laitteiden toimivuuden ja tarvikkeiden määrän kokoustoissa
- ♦ huolehtia toimistotarvike- ja muiden varastojen ylläpidosta
- ♦ toimia yhteistyössä asiakaskohteen ulkoistettujen toimijoiden kanssa
- ♦ pyytää tarvittaessa paikalle eri asioiden ammattilaisia
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomioiminen	huomioi työ- ja turvallisuusohjeet sekä rakennustyömaan toiminnan sekä toimii niiden mukaisesti	huomioi työ- ja turvallisuusohjeet sekä rakennustyömaan toiminnan sekä toteuttaa työnsä joustavasti niiden mukaisesti	huomioi työ- ja turvallisuusohjeet sekä rakennustyömaan toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja turvallisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorganisaatiossa	toimii ohjeistettuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja huomioi työssään ulkoiset ja sisäiset asiakkaat	toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti, huomioi työssään ulkoiset ja sisäiset asiakkaat ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen työohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjatusti asiakaskohteen työohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen työohjeita.	soveltaa asiakaskohteen työohjeita ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten palvelujen toteuttaminen	toteuttaa ohjatusti kohteen edellyttämiä palveluita	toteuttaa kohteen edellyttämiä palveluita	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti kohteen edellyttämiä palveluita
Asiakaskohteen sisäisen ja ulkoisen postituksen	hoitaa ohjatusti postitukseen liittyvät tehtävät	hoitaa postitukseen liittyvät tehtävät itsenäisesti	hoitaa postitukseen liittyvät tehtävät itsenäisesti ja arvioi omaa työtään ja lopputulosta
Toimistokoneiden ja av-laitteiden käyttäminen	käyttää ohjatusti yleisimpiä toimistokoneita ja av-laitteita	käyttää itsenäisesti yleisimpiä toimistokoneita ja av-laitteita	käyttää itsenäisesti yleisimpiä toimistokoneita ja av-laitteita sekä hyödyntää niiden ominaisuuksia työssään
Toimistotarvike- ja muiden varastojen ylläpito	pitää ohjeistettuna varastot järjestyksessä ja seuraa materiaalin menekkiä.	pitää itsenäisesti varastot järjestyksessä ja seuraa materiaalin menekkiä sekä tilaa hyvissä ajoin loppumassa olevat materiaalit.	pitää itsenäisesti varastot järjestyksessä ja seuraa materiaalin menekkiä sekä tilaa hyvissä ajoin loppumassa olevat materiaalit ja arvioi varaston toimivuutta ja tarvittaessa kehittää sitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii ohjatusti palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa ja alan arvostusta
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa poikkeustilanteeseen annettuja ohjeita ja käynnistää ohjeiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti huomioiden asiakaskohteen toiminnan sekä käynnistää tarvittavat toimenpiteet ja tiedottamisen sovitulla tavalla
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet ja määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla toimistotoihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

### **4.4.5 Kiinteistöautomaation käyttäminen, 10 ov**

#### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ selvittää, miten käyttötoimenpiteet tehdään eri yksikkösäätimissä ja keskiteytyissä valvontajärjestelmissä
- ♦ muuttaa lämmityksen säätökäyrän kaltevuutta ja suuntaissiirtää sitä oikeaan suuntaan
- ♦ asettaa ja muuttaa lämpimän käyttöveden ja ilmanvaihdon tuloilman lämpötilan asetusarvoja
- ♦ asettaa kiinteistön käyttämiseen liittyviä aikaohjelmia
- ♦ arvioida asetusarvoihin tehtyjen muutosten vaikutusta sisäilman laatuun ja energian kulutukseen
- ♦ arvioida säätöjärjestelmistä saatujen mittaustulosten oikeellisuutta
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn suunnittelu	valitsee työmenetelmän hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii kiinteistön automaatiojärjestelmien käytölle asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti.	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatuavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä, mutta olosuhteiden muuttuessa tarvitsee ohjausta	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä
		sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
Säätölaitteiden käyttäminen	asettaa säätökäyrän ja suuntaussiirron tai lämpötilat sekä kohteelle määritetyt aikaohjelmat, mutta työskentelyn olosuhteiden muuttuessa tarvitsee ohjausta	asettaa itsenäisesti säätökäyrän ja suuntaussiirron tai lämpötilat sekä kohteelle määritetyt aikaohjelmat	selvittää kohteeseen sopivat säätökäyrän ja suuntaussiirron tai lämpötilat sekä kohteelle määritetyt aikaohjelmat ja asettaa ne itsenäisesti

Raportointi	suorittaa raportoinnin koh- teessa käytössä olevan seu- rantajärjestelmän mukaisilla dokumenteilla, mutta tar- vitsee joissakin työvaiheissa ohjausta.	suorittaa raportoinnin koh- teessa käytössä olevan seu- rantajärjestelmän mukaisilla dokumenteilla.	suorittaa raportoinnin koh- teessa käytössä olevan seu- rantajärjestelmän mukaisilla dokumenteilla.
-------------	---	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomais- määräysten ja ohjei- den tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
Muutosten vaikutusten seuraaminen	ymmärtää asetusarvojen muutosten vaikutuksen rakennuksen lämpötilaan ja ilman laatuun	ymmärtää asetusarvojen muutosten vaikutuksen rakennuksen lämpötilaan ja ilman laatuun sekä arvioi niiden toteutumista	ymmärtää asetusarvojen muutosten vaikutuksen rakennuksen lämpötilaan ja ilman laatuun sekä pystyy tarkistamaan muutosten toteutumisen
Mittaustulosten oikeellisuuden arviointi	tietää LVI-järjestelmien eri osissa normaalitoiminnan aikana olevat lämpötilat ja muut mittaussuureet.	tietää LVI-järjestelmien eri osissa normaalitoiminnan aikana olevat lämpötilat ja muut mittaussuureet sekä mahdolliset syyt niiden poikkeamiin.	tietää LVI-järjestelmien eri osissa normaalitoiminnan aikana olevat lämpötilat ja muut mittaussuureet sekä osaa suorittaa niiden tarkistusmittaukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla kiinteistöautomaation käyttämiseen aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työtehtävän hallinta kokonaan
- ♦ avaintaidoista vuorovaikutus.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

### **4.4.6 Rakennustekniset korjaustyöt, 10 ov**

#### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ suunnitella omaa työaikatauluansa
- ♦ tehdä pienimuotoisia rakennuksen ulko- ja sisäverhousten korjaustöitä
- ♦ tehdä kiinteistön kalusteisiin ja varusteisiin liittyviä korjaustöitä
- ♦ tehdä ovien ja ikkunoiden toimivuuteen liittyviä korjaustöitä
- ♦ ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

#### **Arviointi**

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja korjaustyön suunnittelu	valitsee työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen taroituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Korjaustöiden kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii kiinteistön rakennusteknisille korjaustöille asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii korjaustyölle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii korjaustyölle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Korjaustöihin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä  sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä  sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet
Materiaalien hallinta	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä lajittelee syntyneet jätteet. Tarvitsee joissakin työvaiheissa ohjausta	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta	suunnittelee työnsä käyttämiensä materiaalien ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
Työselitysten sekä asennus-, huolto- ja korjausohjeiden tulkitseminen	tietää työselitysten sekä valmistajien asennus-, huolto- ja korjausohjeiden merkityksen työn kannalta	ymmärtää työselityksiä sekä valmistajien asennus-, huolto- ja korjausohjeita sekä ymmärtää niiden merkityksen työn kannalta	käyttää työssään työselityksiä sekä hyödyntää työssään valmistajien asennus-, huolto- ja korjausohjeita
Rakennuksen rakennusosien, kalusteiden ja varusteiden sekä niiden huolto- ja pienkorjauskohteiden tunteminen	tunnistaa rakennuksen rakennusosia, kalusteita ja varusteita sekä tietää näiden yleisimmät huolto- ja pienkorjauskohteet	ymmärtää rakennuksen rakenteita sekä rakennusosien, kalusteiden ja varusteiden kunnan merkityksen kiinteistön käyttäjälle sekä tuntee yleisimmät huolto- ja pienkorjauskohteet	huomioi työssään rakennuksen rakenteen sekä rakennusosien, kalusteiden ja varusteiden kunnan merkityksen kiinteistön elinkaaren kannalta sekä tuntee yleisimmät huolto- ja korjauskohteet
Rakennusjätteiden jätehuoltomääräysten.	tietää paikalliset rakennusjätteiden jätehuoltomääräykset ja toimii niiden mukaisesti.	ymmärtää paikallisten rakennusjätteiden jätehuoltomääräysten merkityksen ja toimii määräysten mukaisesti.	toimii paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti sekä edistää työssään oma-aloitteisesti kestävä kehitystä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla kiinteistön rakennusteknisiin korjaustöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työtehtävän hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista ainakin vuorovaikutustaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

### **4.4.7 Asuinkiinteistöjen puhtaanapito, 10 ov**

#### **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ ottaa huomioon asiakaslähtöisyyden, työturvallisuuden ja ergonomian töiden suunnittelussa
- ♦ ottaa huomioon työympäristön fyysiset olosuhteet töiden suunnittelussa
- ♦ ottaa huomioon eri tilojen puhtaustasovaatimukset
- ♦ ottaa huomioon huomioon työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät
- ♦ selvittää kohteen pintamateriaalit ja likatyypit ja asiakkaan toiminnan kannalta kriittiset puhdistettavat kohteet
- ♦ valita ja esivalmistella käytettävät työvälineet
- ♦ käyttää tarkoituksenmukaisia menetelmiä, koneita, välineitä, aineita halutun puhtaustason saavuttamiseksi eri tilatyypeissä
- ♦ rytmittää ja jaksottaa työnsä asiakaskohteen mukaisesti
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida ja tiedottaa työstään tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomioiminen	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti mutta tarvitsee työskentelyolosuhteiden muuttuessa ohjausta	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia
Asiakaskohteen huomioiminen	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella liikaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla
Työn suunnittelu	valitsee ohjeiden mukaan sopivan työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi ohjeiden mukaan työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä ohjeiden mukaan työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät	valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja välineet taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi kohteen etäisyydet huomioiden, huomioi ennakoivasti työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät sekä suunnittelee toimivan työjärjestyksen

Asuinkiinteistöjen siivouksen kustannus- tehokas ja laadukas toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään, mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoi tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä suju- vasti, taloudellisesti ja enna- koi tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	annostelee ohjeistettuna kohteen edellyttämät pesu- aineet ja muut materiaalit	annostelee oikein kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	selvittää ja annostelee koh- teen edellyttämät pesuai- neet ja muut materiaalit
	huolehtii ohjeistettuna koh- teen jätehuollosta saamien- sa ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuol- lostä ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuol- lostä ohjeiden mukaisesti
	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ja poikkeaa- mat ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorga- nisaatiossa	toimii ohjeiden mukaisesti asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatu- tavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen toimintaohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukai- sesti asiakaskohteen toimin- taohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen toimintaohjeita.	soveltaa asiakaskohteen toimintaohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja mate- riaalin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtaus- palvelujen toteutta- minen	toteuttaa ohjeiden mukai- sesti kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa kohteen edellyttä- mää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmu- kaisesti kohteen edellyttä- mää puhtautta
Siivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergono- mian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalve- lua valitsemallaan työmene- telmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehok- kuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalve- lua valitsemallaan työmene- telmällä huomioiden lian, pintamateriaalit, tehokkuu- den ja ergonomian työssään arvioi työmenetelmän so- veltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen	puhdistaa ja hoitaa eri pin- tamateriaaleja ohjeistettuna	puhdistaa ja hoitaa eri pin- tamateriaaleja	puhdistaa ja hoitaa eri pin- tamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusaine- valintansa

Sivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	valitsee ja esivalmistelee ohjatusti käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeistettuna.	valitsee ja esivalmistelee käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeiden mukaisesti.	valitsee ja esivalmistelee oma-aloitteisesti kohteessa käytettävät työvälineet sekä tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet ja koneet, käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja huoltaa käyttämänsä välineet.
--	---	---	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomiointi	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa
Lian tunteminen	poistaa lian ohjeiden mukaisesti pinnalta puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	suunnittelee työnsä kohteen pintamateriaalien puhdistuksen ja hoidon ohjeiden mukaisesti	selvittää ja suunnittelee työnsä kohteessa käytettävien pintamateriaalien perusteella. Puhdistaa ja hoitaa pinnan ohjeiden mukaisesti	selvittää kohteessa käytetyt pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen. Puhdistaa ja hoitaa itsenäisesti kohteessa käytetyt pintamateriaalit ohjeiden mukaisesti
Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan sekä kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa ohjeita poikkeustilanteissa ja käynnistää ohjeistettuna tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden.	ennakoi poikkeustilanteet ja hoitaa ne asiakaskohteen toiminnan huomioiden
Ympäristövaikutusten huomiointi	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä

Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.
--	---	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla asuin-kiinteistöjen puhtaanapitotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.4.8 Ulkoalueiden hoito, 10 ov

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ suunnitella omaa työaikatauluansa
- ♦ huolehtia ympärivuotisesta ulkoalueiden puhtaanapidosta
- ♦ tehdä eri vuodenaikoina nurmikon ja istutusten hoitotyöt

- ♦ ottaa huomioon eri vuodenaikojen asettamat vaatimukset ulkoalueiden käytössä
- ♦ käyttää ulkoalueiden hoitotöissä tarvittavia pienkoneita sekä huoltaa niitä
- ♦ tehdä talvikauden liukkauden torjunta- ja hiekoitustyöt
- ♦ poistaa graffitit tai töherrykset kiinteistön pinnoilta
- ♦ ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHTE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessien hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja ulkoalueiden hoitotyön suunnittelu	valitsee työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen taroituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Ulkoalueiden hoitotyön kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii kiinteistön ulkoalueiden hoitotyölle asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti.	toimii ulkoalueiden hoitotöille asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti.	toimii ulkoalueiden hoitotöille asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatuavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHTDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ulkoalueiden hoitotöihin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	työskentelee johdonmukaisesti valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Työvälineiden hallinta	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein	käyttää työtehtävässä tarvittavia työvälineitä oikein ja hyödyntää niitä työssään
	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet
Materiaalien hallinta	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä lajittelee syntyneet jätteet. Tarvitsee joissakin työvaiheissa ohjausta.	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.	suunnittelee työnsä käyttämiensä materiaalien ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii syntyneiden jätteiden lajittelusta.

ARVIOINNIN KOHTDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
Pienkoneiden käyttö- ja huolto-ohjeiden tulkitseminen	tietää valmistajien käyttö- ja huolto-ohjeiden merkityksen työn kannalta	ymmärtää käyttö- ja huolto-ohjeita sekä ymmärtää niiden merkityksen työn kannalta	käyttää sekä hyödyntää työssään valmistajien käyttö- ja huolto-ohjeita

Nurmikon ja istutusten hoito-ohjeiden tunteminen	tietää nurmikon ja istutusten hoito-ohjeita ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää nurmikon ja istutusten hoito-ohjeita ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää nurmikon ja istutusten hoito-ohjeita ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Liikennealueiden hoito-ohjeiden tunteminen	tietää liikennealueiden hoito-ohjeita ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää liikennealueiden hoito-ohjeita ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää liikennealueiden hoito-ohjeita ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Jätehuoltomääräysten hallinta.	tietää paikalliset jätehuoltomääräykset ja toimii niiden mukaisesti.	ymmärtää paikallisten jätehuoltomääräysten merkityksen ja toimii määräysten mukaisesti.	toimii paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti sekä edistää työssään oma-aloitteisesti kestävä kehitystä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asenoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
	Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutumassa on vielä poikkeamia
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilais-ten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteis-työssä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toimin-nassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteis-työssä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjei-den mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, nou-dattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaises-ti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palau-tetta omatoimisesti ja kehittä-ää toimintaansa palautteen perusteella.

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla ulkoalu-eiden hoitotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuk-sia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomais-määräysten ja ohjeiden tunteminen kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaami-sen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.4.9 Koneiden käsittely, 10 ov

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella oman työaikataulunsa
- ♦ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen ja työtehtävän mukaisesti
- ♦ tehdä kiinteistöpalvelualalla käytettävien ajettavien koneiden ajonlähtötarkastuksen
- ♦ ajaa koneita työtehtävän ja kohteen edellyttämällä tavalla
- ♦ liittää ja irrottaa koneisiin kytkettäviä työlaitteita
- ♦ arvioida koneen toimintakuntoa sekä tehdä koneen päivittäiset huollot
- ♦ ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja koneen käsittelyn suunnittelu	valitsee tilanteeseen sopivan koneen ja käsittelytavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, mutta olosuhteiden muuttuessa tarvitsee ohjausta	valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen koneen käsittelytavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan koneen käsittelytavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Koneen käsittelyn kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
Laadun merkityksen huomioiminen	toimii koneen käsittelylle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii koneen käsittelylle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii koneen käsittelylle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Koneen käytön hallinta	käyttää konetta ja sen käyttämiä aineita turvallisesti	käyttää konetta ja sen käyttämiä aineita turvallisesti sekä tarkoituksenmukaisesti	käyttää konetta ja sen käyttämiä aineita turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti sekä arvioi työsuoritustaan työn edetessä
		sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin	sopeuttaa työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
Koneen käytönaikainen kunnan tarkkailu ja huolto	suoriutuu koneen käytönaikaisesta kunnan tarkkailusta ja päivittäishuollosta	suoriutuu itsenäisesti koneen käytönaikaisesta kunnan tarkkailusta ja päivittäishuollosta	suoriutuu itsenäisesti koneen käytönaikaisesta kunnan tarkkailusta ja päivittäishuollosta sekä arvioi työsuoritustaan
	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet	huoltaa käyttämänsä työvälineet
Koneen käyttämien aineiden käsittely	käsittelee koneen käyttämiä aineita turvallisesti sekä huolehtii asianmukaisesti syntyneistä jätteistä.	käsittelee koneen käyttämiä aineita niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla sekä huolehtii asianmukaisesti syntyneistä jätteistä.	käsittelee koneen käyttämiä aineita tehokkaasti sekä niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla ja huolehtii asianmukaisesti syntyneistä jätteistä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi määräykset työskentelyssään ja toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi määräykset työskentelyssään ja tarvittaessa ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista	huomioi määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää koneen käyttöä, huoltoa ja korjausta koskevien sopimusten merkityksen koneen käytön kannalta	ymmärtää koneen käyttöä, huoltoa ja korjausta koskevan sopimuksen merkityksen koneen käytön kannalta	huomioi koneen käyttöä, huoltoa ja korjausta koskevien sopimusten ehdot työssään
Käyttö- ja huolto-ohjeiden tulkitseminen	tietää koneen käyttö- ja huolto-ohjeiden merkityksen koneen käytön kannalta	ymmärtää koneen käyttö- ja huolto-ohjeiden merkityksen koneen käytön kannalta	käyttää ja hyödyntää työssään koneen käyttö- ja huolto-ohjeita

Koneiden tekniikan tunteminen	tietää keskeisimpien koneiden toiminnan periaatteet sekä päivittäishuollon kohteet	ymmärtää keskeisimpien koneiden toiminnan periaatteet sekä päivittäishuollon kohteet	ymmärtää keskeisimpien koneiden toiminnan periaatteet ja päivittäishuollon kohteet sekä osaa opastaa muita koneen tekniikkaan liittyvissä asioissa
Ongelmajätteiden jätehuoltomääräysten tunteminen	tietää paikalliset ongelmajätteiden jätehuoltomääräykset ja toimii niiden mukaisesti.	ymmärtää paikallisten ongelmajätteiden jätehuoltomääräysten merkityksen ja toimii määräysten mukaisesti.	toimii ongelmajätteiden kanssa paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti ja osaa opastaa muita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asenoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalinmenekit	laskee työajan ja materiaalinmenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalinmenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käyttämällä kiinteistöpalvelualan ajettavia koneita ja niiden työlaitteita aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työtehtävän hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

## 4.4.10 Kosteiden tilojen puhtaanapito, 10 ov

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ ottaa huomioon asiakaslähtöisyyden, työturvallisuuden, ergonomian ja aseptiset työtavat töiden suunnittelussa yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ◆ ottaa huomioon työympäristön fyysiset olosuhteet töiden suunnittelussa
- ◆ ottaa huomioon erilaisten kosteiden tilojen puhtaustaso- ja hygieniavaatimukset

- ♦ selvittää kohteen pintamateriaalit ja likatyypit ja asiakkaan toiminnan kannalta
- ♦ kriittiset puhdistettavat kohteet
- ♦ käyttää tarkoituksenmukaisia menetelmiä, koneita, välineitä, puhdistusaineita
- ♦ sovitun puhtaustason saavuttamiseksi
- ♦ rytmittää työnsä asiakaskohteen toiminnan ja erityispiirteiden mukaisesti
- ♦ toteuttaa sopimuksen mukaista omavalvontaa
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomioiminen	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti mutta tarvitsee työskentelyolosuhteiden muuttuessa ohjausta	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimeja	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimeja	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimeja
Asiakaskohteen huomioiminen	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella liikaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla

Työn suunnittelu	valitsee ohjeiden mukaan sopivan työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi ohjeiden mukaan työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä ohjeiden mukaan työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät	valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja välineet taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi kohteen etäisyydet huomioiden, huomioi ennakoivasti työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät sekä suunnittelee toimivan työjärjestyksen
Kosteiden tilojen siivouksen kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään, mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti, taloudellisesti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	annostelee ohjeistettuna kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	annostelee oikein kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	selvittää ja annostelee kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit
	huolehtii ohjeistettuna kohteen jätehuollosta saamiensa ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuollosta ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuollosta ohjeiden mukaisesti
	raportoi työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoi työnsä ja poikkeamat ohjeiden mukaisesti	raportoi työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorganisaatiossa	toimii ohjeiden mukaisesti asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatuavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen toimintaohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen toimintaohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen toimintaohjeita.	soveltaa asiakaskohteen toimintaohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtauspalvelujen toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta
Siivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit, tehokkuuden ja ergonomian työssään arvioi työmenetelmän soveltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ohjeistettuna	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusainevalintansa
Siivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	valitsee ja esivalmistelee ohjatusti käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeistettuna.	valitsee ja esivalmistelee käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeiden mukaisesti.	valitsee ja esivalmistelee oma-aloitteisesti kohteessa käytettävät työvälineet sekä tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet ja koneet, käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja huoltaa käyttämänsä välineet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa
Lian tunteminen	poistaa lian ohjeiden mukaisesti pinnalta puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	suunnittelee työnsä kohteen pintamateriaalien puhdistuksen ja hoidon ohjeiden mukaisesti	selvittää ja suunnittelee työnsä kohteessa käytettävien pintamateriaalien perusteella. Puhdistaa ja hoitaa pinnan ohjeiden mukaisesti	selvittää kohteessa käytetyt pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen. Puhdistaa ja hoitaa itsenäisesti kohteessa käytetyt pintamateriaalit ohjeiden mukaisesti
Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	Toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	Toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan	Toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan sekä kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa ohjeita poikkeustilanteissa ja käynnistää ohjeistettuna tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden.	ennakoi poikkeustilanteet ja hoitaa ne asiakaskohteen toiminnan huomioiden
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla kosteiden tilojen puhtaanapitotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

### 4.4.11 Teollisuuslaitosten puhtaanapito, 10 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden sekä toiminnan mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ♦ ottaa huomioon työympäristön fyysiset olosuhteet töiden suunnittelussa
- ♦ ottaa huomioon erilaisten teollisuuslaitosten puhtaustasovaatimukset
- ♦ ottaa huomioon työssään kohteen tuotantoprosessit
- ♦ selvittää kohteen pintamateriaalit ja likatyypit
- ♦ käyttää eri teollisuuslaitoksissa tarkoituksenmukaisia menetelmiä, koneita, välineitä, aineita sovitun puhtaustason saavuttamiseksi
- ♦ rytmittää työnsä tuotannon ja kohteen erityispiirteiden mukaisesti
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomioiminen	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti mutta tarvitsee työskentelyolosuhteiden muuttuessa ohjausta	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia
Asiakaskohteen huomioiminen	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella likaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla
Työn suunnittelu	valitsee ohjeiden mukaan sopivan työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi ohjeiden mukaan työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä ohjeiden mukaan työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät	valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja välineet taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi kohteen etäisyydet huomioiden, huomioi ennakoivasti työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät sekä suunnittelee toimivan työjärjestyksen

Teollisuuslaitosten siivouksen kustannus- tehokas ja laadukas toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään, mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoi tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä suju- vasti, taloudellisesti ja enna- koi tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	annostelee ohjeistettuna kohteen edellyttämät pesu- aineet ja muut materiaalit	annostelee oikein kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	selvittää ja annostelee koh- teen edellyttämät pesuai- neet ja muut materiaalit
	huolehtii kohteen jätehuol- lost saamiensa ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuol- lost ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuol- lost ohjeiden mukaisesti
	raportoi työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoi työnsä ja poikkeaa- mat ohjeiden mukaisesti	raportoi työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorga- nisaatiossa	toimii ohjeiden mukaisesti asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatu- tavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatu- tavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen toimintaohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukai- sesti asiakaskohteen toimin- taohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen toimintaohjeita.	soveltaa asiakaskohteen toimintaohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja mate- riaalin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtaus- palvelujen toteutta- minen	toteuttaa ohjeiden mukai- sesti kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa kohteen edellyttä- mää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmu- kaisesti kohteen edellyttä- mää puhtautta
Siivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergono- mian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalve- lua valitsemallaan työmene- telmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehok- kuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalve- lua valitsemallaan työmene- telmällä huomioiden lian, pintamateriaalit, tehokkuu- den ja ergonomian työssään arvioi työmenetelmän so- veltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen	puhdistaa ja hoitaa eri pin- tamateriaaleja ohjeistettuna	puhdistaa ja hoitaa eri pin- tamateriaaleja	puhdistaa ja hoitaa eri pin- tamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusaine- valintansa

Sivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	valitsee ja esivalmistelee käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeistettuna.	valitsee ja esivalmistelee käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeiden mukaisesti.	valitsee ja esivalmistelee oma-aloitteisesti kohteessa käytettävät työvälineet sekä tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet ja koneet, käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja huoltaa käyttämänsä välineet.
--	---	---	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa
Lian tunteminen	poistaa lian ohjeiden mukaisesti pinnalta puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	suunnittelee työnsä kohteen pintamateriaalien puhdistuksen ja hoidon ohjeiden mukaisesti	selvittää ja suunnittelee työnsä kohteessa käytettävien pintamateriaalien perusteella. Puhdistaa ja hoitaa pinnan ohjeiden mukaisesti	selvittää kohteessa käytetyt pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen. Puhdistaa ja hoitaa itsenäisesti kohteessa käytetyt pintamateriaalit ohjeiden mukaisesti
Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan sekä kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa ohjeita poikkeustilanteissa ja käynnistää ohjeistettuna tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden.	ennakoi poikkeustilanteet ja hoitaa ne asiakaskohteen toiminnan huomioiden
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä

Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.
--	---	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työn sen mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla teollisuuslaitosten puhtaanapitotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

### 4.4.12 LV-järjestelmien huolto, 10 ov

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ paikantaa LV-järjestelmistä yleisimmät toimintahäiriöt ja tunnistaa niiden aiheuttajat
- ♦ arvioida korjaustarpeen ja työn kiireellisyyden

- ♦ tehdä normaalit LV-järjestelmiin liittyvät laitteiden vaihdot ja korjaukset sekä niihin liittyvät työt
- ♦ pyytää tarvittaessa paikalle eri alojen asiantuntijat
- ♦ opastaa käyttäjät tilapäisjärjestelyiden osalta
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja LV-huoltotöiden suunnittelu	valitsee ohjeistettuna tilanteeseen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen taroituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
LV-huoltotöiden taloudellinen ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoi tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoi tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
	toimii ohjeistettuna työlle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii työlle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii työlle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
LV-huoltotöihin liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee ohjatusti valitsemallaan työmenetelmällä ohjeistettuna ohjeiden mukaisesti	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä	sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin
LV-huoltotöihin liittyvien työvälineiden ja materiaalin hallinta	käyttää ja huoltaa työvälineitä ohjattuna ohjeiden mukaisesti	käyttää ja huoltaa tarvittavia työvälineitä ohjeiden mukaisesti	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet, käyttää niitä oikein sekä huoltaa käyttämänsä välineet
	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla	käyttää materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti	hyödyntää materiaalien ominaisuuksia työssään
	lajittelee jätteet opastettuna.	lajittelee jätteet ohjeiden mukaan.	pitää työympäristön puhtaana ja järjestyksessä koko työvaiheen ajan ottaen huomioon kierrätyksen ja lajittelun merkityksen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
LVI-piirustusten tulkitseminen	valitsee ja laskee ohjeistettuna LVI-piirustuksista työhön tarvittavan materiaalin	valitsee ja laskee LVI-piirustuksista työhön tarvittavan materiaalin	valitsee ja laskee LVI-piirustuksista työhön tarvittavan materiaalin sekä käyttää materiaalia taloudellisesti
LV-huoltotöihin liittyvien materiaalien ominaisuuksien tunteminen	tunnistaa LV-huoltotöihin käytettäviä laitteita ja materiaaleja.	valitsee LV-huoltotöihin tarkoituksenmukaisesti käytettävät laitteet ja materiaalit.	valitsee LV-huoltotöissä tarkoituksenmukaisesti käytettävät laitteet ja materiaalit sekä ottaa huomioon materiaalin fysikaaliset ominaisuudet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita. avaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla LV-järjestelmien huoltotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

### **4.4.13 Nuohous, 10 ov**

#### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ suunnitella omaa työaikatauluansa ja sopia asiakkaan kanssa nuohouskäynnit
- ♦ tunnistaa erilaiset tulisijat ja savupiiput sekä niiden rakenteet
- ♦ suojata tulisijat, avata savupellit ja tiivistää pellin raot
- ♦ nuohota valvottuna savuhormit
- ♦ nuohota valvottuna tulisijat
- ♦ tarkastaa valvottuna tulisijojen ja savuhormien paloturvallisuuden
- ♦ ottaa huomioon oman työturvallisuutensa kannalta oleelliset asiat
- ♦ opastaa käyttäjät tilapäisjärjestelyiden osalta
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja nuohoustyön suunnittelu	valitsee ohjeistettuna tilanteeseen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen taroituksenmukaisen työmenetelmän, -välineet ja materiaalit hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän, -välineet ja materiaalit taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Nuohoustyön taloudellinen ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti
	toimii ohjeistettuna työlle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii työlle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.	toimii työlle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Nuohoustyöhön liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee ohjatusti valitsemallaan työmenetelmällä.	työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä.	sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin.
Nuohoustyöhön liittyvien työvälineiden hallinta	käyttää ja huoltaa työvälineitä ohjattuna.	käyttää ja huoltaa tarvittavia työvälineitä ohjeiden mukaisesti	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet, käyttää niitä oikein sekä huoltaa käyttämänsä välineet
	käyttää materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla	käyttää materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti	hyödyntää materiaalien ominaisuuksia työssään
	lajittelee jätteet opastettuna.	lajittelee jätteet ohjeiden mukaan.	pitää työympäristön puhtaana ja järjestyksessä koko työvaiheen ajan ottaen huomioon kierrätyksen ja lajittelun merkityksen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi määräykset työskentelyssään ja toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi määräykset työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
	ymmärtää rakennuspiirustuksia ja osaa paikantaa niiden perusteella oikeat hormit	ymmärtää rakennuspiirustuksia ja osaa paikantaa niiden perusteella oikeat savuhormin osat ja selvittää tulisijojen toimintaperiaatteet	ymmärtää rakennuspiirustuksia ja osaa paikantaa niiden perusteella oikeat savuhormin osat ja selvittää tulisijojen toimintaperiaatteet
Ongelmatilanteiden tunteminen	ymmärtää ja kykenee tunnistamaan vaara- ja ongelmatilanteet kiinteistössä ja työskentely-ympäristössä	ymmärtää ja kykenee tunnistamaan vaara- ja ongelmatilanteet kiinteistössä ja työskentely-ympäristössä ja osaa raportoida niistä asiakkaille	ymmärtää ja kykenee tunnistamaan vaara- ja ongelmatilanteet kiinteistössä ja työskentely-ympäristössä ja osaa raportoida niistä asiakkaille ja antaa ohjeet vaaratilanteiden poistamiseksi
Kokonaisuuksien hallinta	ymmärtää paloturvallisuuden, tulisijojen ja savuhormien toimivuuden sekä energiatalouden merkityksen.	ymmärtää paloturvallisuuden, tulisijojen ja savuhormien toimivuuden sekä energiatalouden merkityksen ympäristössä ja osaa raportoida niistä asiakkaille.	ymmärtää paloturvallisuuden, tulisijojen ja savuhormien toimivuuden sekä energiatalouden merkityksen ja osaa raportoida niistä asiakkaille ja antaa ohjeet vaaratilanteiden poistamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita.avaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla nuohousoihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta ainakin viranomaismääräysten tunteminen ja tulisija- ja savupiippurakenteiden tuntemus
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla haastattelujen, tehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla.

### **4.4.14 Liikennevälineiden puhtaanapito**

#### **Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden sekä toiminnan mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ♦ ottaa huomioon työympäristön fyysiset olosuhteet töiden suunnittelussa
- ♦ ottaa huomioon erilaisten liikennevälineiden puhtaustasovaatimukset ja puhtausluokituksen
- ♦ ottaa huomioon työssään vuodenaikojen vaihtelut
- ♦ selvittää kohteen pintamateriaalit ja likatyypit ja asiakkaan toiminnan kannalta
- ♦ kriittiset puhdistettavat kohteet
- ♦ valita ja esivalmistella käytettävät työvälineet
- ♦ käyttää tarkoituksenmukaisia menetelmiä, koneita, välineitä, aineita halutun puhtaustason saavuttamiseksi
- ♦ huomioi työnsä aikataulussa kohteen erityispiirteet
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomioiminen	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti mutta tarvitsee työskentelyolosuhteiden muuttuessa ohjausta	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia
Asiakaskohteen huomioiminen	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella likaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla
Työn suunnittelu	valitsee ohjeiden mukaan sopivan työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi ohjeiden mukaan työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä ohjeiden mukaan työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät	valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja välineet taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi kohteen etäisyydet huomioiden, huomioi ennakoivasti työssään vuodenaikojen vaihtelut, likaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät sekä suunnittelee toimivan työjärjestyksen

Liikennevälineiden siivouksen kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään, mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoivat tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti, taloudellisesti ja ennakoivat tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	annostelee ohjeistettuna kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	annostelee oikein kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	selvittää ja annostelee kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit
	huolehtii ohjattuna kohteen jätehuollosta	huolehtii kohteen jätehuollosta ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuollosta ohjeiden mukaisesti
	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ja poikkeamat ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorganisaatiossa	toimii ohjeiden mukaisesti asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatuavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen toimintaohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen toimintaohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen toimintaohjeita.	soveltaa asiakaskohteen toimintaohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtauspalvelujen toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta
Sivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit, tehokkuuden ja ergonomian työssään arvioi työmenetelmän soveltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ohjeistettuna	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusainevalintansa

Sivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	valitsee ja esivalmistelee ohjatusti käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeistettuna.	valitsee ja esivalmistelee käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeiden mukaisesti.	valitsee ja esivalmistelee oma-aloitteisesti kohteessa käytettävät työvälineet sekä tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet ja koneet, käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja huoltaa käyttämänsä välineet.
--	---	---	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa
Lian tunteminen	poistaa lian ohjeiden mukaisesti pinnalta puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	suunnittelee työnsä kohteen pintamateriaalien puhdistuksen ja hoidon ohjeiden mukaisesti	selvittää ja suunnittelee työnsä kohteessa käytettävien pintamateriaalien perusteella. Puhdistaa ja hoitaa pinnan ohjeiden mukaisesti	selvittää kohteessa käytetyt pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen. Puhdistaa ja hoitaa itsenäisesti kohteessa käytetyt pintamateriaalit ohjeiden mukaisesti
Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan sekä kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa ohjeita poikkeustilanteissa ja käynnistää ohjeistettuna tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden.	ennakoi poikkeustilanteet ja hoitaa ne asiakaskohteen toiminnan huomioiden
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä

Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.
--	---	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet hätäensiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalimenekit	laskee työajan ja materiaalimenekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalimenekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.
----------------	--	---	--

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla liikennevälineiden siivoustöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

## 4.4.15 Kauppa- ja myymälätilojen puhtaanapito

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden sekä toiminnan mukaisesti yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- ♦ ottaa huomioon työympäristön fyysiset olosuhteet töiden suunnittelussa
- ♦ ottaa huomioon erilaisten tilojen kalusteiden ja laitteiden puhtaustaso- ja hygieniavaatimukset
- ♦ ottaa huomioon työssään kohteen asiakaslähtöisyyden
- ♦ selvittää kohteen pintamateriaalit ja likatyypit
- ♦ käyttää tarkoituksenmukaisia menetelmiä, koneita, välineitä, aineita halutun puhtaustason saavuttamiseksi
- ♦ rytmittää työnsä asiakaskohteen toiminnan ja erityispiirteiden mukaisesti
- ♦ toimia kohteen turvallisuusohjeiden ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- ♦ arvioida omaa työsuoritustaan
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Omaa työtä ohjaavien ohjeiden huomiointi	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti mutta tarvitsee työskentelyolosuhteiden muuttuessa ohjausta	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti	huomioi työohjeet ja asiakaskohteen toiminnan sekä toteuttaa työnsä niiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti
	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia	pukeutuu tilanteeseen sopivalla tavalla ja käyttää tarvittavia suojaimia

Asiakaskohteen huomioiminen	noudattaa annettuja asiakaskohteen ohjeita	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen ohjeita ja toimintatapoja	noudattaa asiakaslähtöisesti asiakaskohteen toimintatapoja ja toimii niiden perusteella likaan, tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla
Työn suunnittelu	valitsee ohjeiden mukaan sopivan työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi ohjeiden mukaan työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä ohjeiden mukaan työssään vuodenaikojen vaihtelut, liikaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät	valitsee itsenäisesti tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi, huomioi työsuunnittelussa siivottavien kohteiden etäisyydet sekä työssään vuodenaikojen vaihtelut, liikaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät. Suunnittelee toimivan työjärjestyksen	valitsee parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja välineet taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi kohteen etäisyydet huomioiden, huomioi ennakoivasti työssään vuodenaikojen vaihtelut, liikaantumiseen ja siivottavuuteen vaikuttavat tekijät sekä suunnittelee toimivan työjärjestyksen
Kauppa- ja myymälätilojen siivouksen kustannustehokas ja laadukas toteuttaminen	selviytyy työtehtävistään, mutta tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti	selviytyy työtehtävästä sujuvasti, taloudellisesti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja ergonomisesti
	annostelee ohjeistettuna kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	annostelee oikein kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit	selvittää ja annostelee kohteen edellyttämät pesuaineet ja muut materiaalit
	huolehtii ohjattuna kohteen jätehuollosta saamiensa ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuollosta ohjeiden mukaisesti	huolehtii kohteen jätehuollosta ohjeiden mukaisesti
	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ja poikkeamat ohjeiden mukaisesti	raportoii työnsä ohjeiden mukaisesti sekä tiedottaa poikkeamista eteenpäin sidosryhmille
Laadun merkityksen huomioiminen omassa palveluorganisaatiossa	toimii ohjeiden mukaisesti asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi
Asiakaskohteen toimintaohjeiden toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen toimintaohjeita.	toteuttaa asiakaskohteen toimintaohjeita.	soveltaa asiakaskohteen toimintaohjeita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation mukaisten puhtauspalvelujen toteuttaminen	toteuttaa ohjeiden mukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa kohteen edellyttämää puhtautta	toteuttaa tarkoituksenmukaisesti kohteen edellyttämää puhtautta
Sivousmenetelmien hallinta	tuottaa ohjeiden mukaisesti asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit ja tehokkuuden sekä ergonomian työssään	tuottaa asiakaskohteen edellyttämää puhtauspalvelua valitsemallaan työmenetelmällä huomioiden lian, pintamateriaalit, tehokkuuden ja ergonomian työssään arvioi työmenetelmän soveltuvuutta työn edetessä
Pintamateriaalien puhdistaminen ja hoitaminen	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ohjeistettuna	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja	puhdistaa ja hoitaa eri pintamateriaaleja ja perustelee työväline- ja puhdistusainevalintansa
Sivoustyöhön liittyvien työvälineiden ja koneiden hallinta ja huolto	valitsee ja esivalmistelee ohjatusti käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeistettuna.	valitsee ja esivalmistelee käytettävät työvälineet sekä käyttää ja huoltaa työvälineitä ja koneita ohjeiden mukaisesti.	valitsee ja esivalmistelee oma-aloitteisesti kohteessa käytettävät työvälineet sekä tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet ja koneet, käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja huoltaa käyttämänsä välineet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Palveluorganisaation toimintatapojen huomioiminen	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti	toimii palveluorganisaationsa ohjeiden mukaisesti ja kehittää oman palveluorganisaationsa toimintaa
Lian tunteminen	poistaa lian ohjeiden mukaisesti pinnalta puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen	poistaa lian soveltuvaa puhdistusvälinettä, -ainetta ja konetta käyttäen ja perustelee valintansa
Pintamateriaalien tunteminen	suunnittelee työnsä kohteen pintamateriaalien puhdistuksen ja hoidon ohjeiden mukaisesti	selvittää ja suunnittelee työnsä kohteessa käytettävien pintamateriaalien perusteella. Puhdistaa ja hoitaa pinnan ohjeiden mukaisesti	selvittää kohteessa käytetyt pintamateriaalit ja pinnan kulutuksen. Puhdistaa ja hoitaa itsenäisesti kohteessa käytetyt pintamateriaalit ohjeiden mukaisesti

Kustannustehokas puhdistuspalvelun tuottaminen	toimii ohjeiden mukaisesti kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen ja työjärjestyksen	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan	toimii kustannustehokkaasti huomioiden annosteluohjeet, välineiden valinnan, materiaalin kulutuksen, työjärjestyksen ja alueella siirtymiseen käytettävän ajan sekä kehittää työnsä kustannustehokkuutta puhdistuspalvelun kuormittavuuden ja taloudellisuuden huomioiden
Poikkeustilanteissa toimiminen	noudattaa ohjeita poikkeustilanteissa ja käynnistää ohjeistettuna tarvittavat toimenpiteet	toimii poikkeustilanteissa ohjeiden mukaisesti ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet asiakaskohteen toiminnan huomioiden.	ennakoi poikkeustilanteet ja hoitaa ne asiakaskohteen toiminnan huomioiden
Ympäristövaikutusten huomioiminen	noudattaa annettuja ympäristölähtöisiä toimintaohjeita	toimii ympäristölähtöisesti	kehittää työnsä ympäristölähtöisyyttä
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden noudattaminen	toimii ohjeiden mukaisesti määräysten edellyttämällä tavalla.	toimii ohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla.	huomioi ohjeet määräykset työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita, havaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutusmassa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla kauppa- ja myymälätilojen puhtaanapitotöihin aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden menetelmien avulla.

### 4.4.16 Ilmanvaihtojärjestelmien puhdistus

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ♦ tarkistaa järjestelmän puhdistustarpeen
- ♦ suunnitella omaa työtään puhdistustyöjärjestyksen mukaisesti
- ♦ tarkistaa kanaviston tiiviyyden
- ♦ alipaineistaa puhdistettavat kanavat
- ♦ puhdistaa ilmanvaihtojärjestelmän
- ♦ opastaa käyttäjät tilapäisjärjestelyiden osalta
- ♦ raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla
- ♦ luovuttaa kohteen asiakkaalle ja opastaa asiakasta järjestelmän käytössä.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työskentelyn ja puhdistustyön suunnittelu	valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja -välineet	valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja -välineet hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja -välineet laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
Puhdistustyön taloudellinen ja laadukas toteuttaminen	tarvitsee seuraavan työvaiheen oivaltamiseen ohjausta. toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa työtehtävissä edellytetyjä määräyksiä.	selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti. toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa työtehtävissä edellytetyjä määräyksiä.	selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itseenäisesti sekä noudattaa työtehtävissä edellytetyjä määräyksiä ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puhdistustyöhön liittyvien työmenetelmien hallinta	työskentelee työn edellyttämällä työmenetelmällä ohjeiden mukaisesti	työskentelee työkohteen edellyttämällä työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edessä	työskentelee itsenäisesti työkohteen edellyttämällä työmenetelmällä ja sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin erilaisissa puhdistuskohteissa
Puhdistustyöhön liittyvien työvälineiden hallinta	käyttää ja huoltaa työvälineitä ohjeistettuna	käyttää ja huoltaa työvälineitä ohjeiden mukaisesti	valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet, käyttää niitä oikein sekä huoltaa käyttämänsä välineet
Puhdistustyöhön liittyvien puhdistusainien hallinta	käyttää ja varastoi ohjeistettuna puhdistusaineita niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla	käyttää ja varastoi puhdistusaineet niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla	suunnittelee työnsä, puhdistusaineiden käytön ja varastoinnin niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla

Puhdistustyössä syntyvät jätejakeet ja niiden lajittelu	lajittelee työssään syntyvät jätteet ja jätejakeet.	lajittelee työssään syntyvät jätteet ja jätejakeet ohjeiden mukaisesti.	lajittelee työssään syntyvät jätteet ja jätejakeet määräysten ja ohjeiden mukaisesti.
---	---	---	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lainsäädännön ja muiden viranomaismääräysten ja ohjeiden tunteminen	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään sekä toimii niiden edellyttämällä tavalla	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista	huomioi työtehtävää koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet työskentelyssään ja toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla
Palveluorganisaation tunteminen	tietää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää palveluorganisaationsa toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Asiakaskohteen tunteminen	tietää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella.	ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja osaa toimia niiden perusteella tilanteeseen nähden sopivimmalla tavalla
Sopimusten merkitysten tunteminen	tietää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	ymmärtää kiinteistönhoitosopimuksen merkityksen hoitotyön kannalta	huomioi kiinteistönhoitosopimuksen ehdot työssään
LVI- ja rakennuspiirustusten tulkitseminen	ymmärtää LVI- ja rakennuspiirustuksia ja osaa paikantaa niiden perusteella puhdistettavat kanavat, mutta uusissa kohteissa tarvitsee ohjausta	ymmärtää LVI- ja rakennuspiirustuksia ja osaa paikantaa niiden perusteella puhdistettavat kanavat	ymmärtää LVI- ja rakennuspiirustusten sisällön ja osaa paikantaa niiden perusteella puhdistettavat kanavat
Työselostuksen ja ohjeiden hyödyntäminen	tuntee työselostuksen sisältöä.	tuntee työselostuksen ja ohjeiden sisällön ja työskentelee niiden mukaisesti.	tuntee kohteen työselostuksen ja ohjeiden sisällön ja osaa toimia itsenäisesti niiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa toimintansa turvallisuudesta	kehittää toimintaansa turvallisemmaksi.
	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään	huolehtii omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään
	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa	tuntee toimintaohjeet häätänsiapu- ja paloturvallisuustilanteissa
	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen eikä muille työyhteisön jäsenille	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita ja vastaa osaltaan omasta ja työyhteisön turvallisuudesta	noudattaa annettuja turvallisuusohjeita.avaitsee ja tunnistaa ennakoivasti työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä ja varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa käytöstä ja vie huoltoon vialliset työvälineet sekä arvioi työvälineiden soveltuvuutta kyseiseen työhön
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laskee ohjattuna työajan ja materiaalienekit	laskee työajan ja materiaalienekit, mutta toteutuksessa on vielä poikkeamia	laskee työajan ja materiaalienekit sekä toteuttaa työnsä mukaisesti
	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään ja kehittää sitä	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä erilaisien ihmisten kanssa	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta
Ammattietiikka	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa asiallisesti palautetta vastaan.	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta sovitun mukaisesti ja muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.	noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista, noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä ottaa toiminnastaan palautetta omatoimisesti ja kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla ilmanvaihtojärjestelmien puhdistustyöhön aidossa työkohteessa tai muussa mahdollisimman hyvin sen oloja vastaavassa paikassa. Opiskelijan tai tutkinnon suorittajan tulee työskennellä siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja -materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta ainakin viranomaismääräysten tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vuorovaikutus ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintosuorituksessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla haastattelujen, tehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla.

### 4.4.17 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

Kiinteistöpalvelujen perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa mistä tahansa muusta ammatillisesta perustutkinnosta.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Kiinteistöpalvelujen perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi kiinteistöpalvelujen perustutkintoa todistuksen perusteella.

### 4.4.18 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

Kiinteistöpalvelujen perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillisen tutkinnon osa mistä tahansa ammattitutkinnosta.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Kiinteistöpalvelujen perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi kiinteistöpalvelujen perustutkintoa todistuksen perusteella.

#### **4.4.19 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista**

Kiinteistöpalvelujen perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillisen tutkinnon osa mistä tahansa erikoisammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy erikoisammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Kiinteistöpalvelujen perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi kiinteistöpalvelujen perustutkintoa todistuksen perusteella.

#### **4.4.20 Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, 0–10 ov**

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka sisältävät työelämän alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin perustuvia ammattitaitovaatimuksia. Tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien perusteella. Niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen.

## 4.5 MUUT VALINNAISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) tai lukio-opintoja. Syventävät ja laajentavat tutkinnon osat voivat sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia tutkinnon osia, osia muista ammatillisista tutkinnoista sekä työssä hankittua osaamista. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammatillisiin tutkinnon osiin ammattitaidon osoittamistavat. Muiden valinnaisten tutkinnon osien tarjonnassa koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta. Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) ja lukio-opintoja voi olla enintään 10 opintoviikkoa muissa valinnaisissa tutkinnon osissa.

### 4.5.1 Yrittäjyys

#### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa yhteistyössä ryhmän kanssa

- ◆ arvioida tuotteistamismahdollisuuksia
- ◆ arvioida perustettavan yrityksen toimintaedellytyksiä
- ◆ täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ◆ hankkia toimivan yhteistyö- tai partneriyrityksen
- ◆ laatia alustavan liiketoiminta- ja taloussuunnitelman
- ◆ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- ◆ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ◆ perustaa yrityksen
- ◆ suunnitella ja käynnistää yrityksen toiminnan
- ◆ toimia perustetussa yrityksessä ja tehdä yrityksen ydintehtäviä
- ◆ toimia yrityksen toimintaa tukevia palveluja tuottavien tahojen kanssa
- ◆ lopettaa yrityksen toiminnan opintojen päättyessä tai jatkaa yrityksen toimintaa yritystoiminnan (10 ov) opintojen yhteydessä tavoitteenaan perustaa oma yritys.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
	ottaa vastuun töistään sopimusten mukaisesti	ottaa vastuun sovitusta töistä yhteisvastuullisesti	ottaa vastuuta koko ryhmän toiminnasta ja sovitujen töiden tekemisestä yhteisvastuullisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
	osallistuu sovittuihin yhteistyöverkostojen tapaan	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työnsä asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii yhdessä asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii yhdessä asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija		
Tuotteistamismahdollisuuksien ja toimintaedellytysten arviointi	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
	seuraa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan kannalta
	arvioi opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita
	Liikeidean täsmentäminen	selvittää opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	valitsee ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat osallistuu tiedon hankintaan keskeisiltä viranomaisilta	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta

Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	osallistuu ohjattuna toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan
	osallistuu ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut
	soveltaa ohjattuna sovittujen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa itsenäisesti yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa
	selvittää opastettuna, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä ja miksi lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta
	säilyttää ohjattuna tarvittavat kuitit ja tositteet kirjanpitoa varten.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta ja tasetta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa
	suojautuu opastettuna työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa kehittää ryhmänsä turvallisuutta ja työkykyä kehittämällä omia työkäytäntöjään ja työympäristöään opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

## 4.5.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ♦ tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja selvittää niiden arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit
- ♦ neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- ♦ valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- ♦ perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- ♦ esitellä alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- ♦ käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovittella näkemyseroja
- ♦ toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- ♦ vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- ♦ itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja arviointikriteereiden mukaan
- ♦ arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä hän osaa toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	Opiskelija valmistele ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistele annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistele itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa

Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ajoittaista ohjausta.	tekee annetut tehtävät oma-toimisesti.	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan.
-----------------------------	---------------------------------	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija		
Opiskelijan ohjaaminen	perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita	perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja	perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja
Opiskelijan arviointi	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovitettujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovitettujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovitettujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija		
Oman alan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Opetussuunnitelmien tunteminen	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen	tunnistaa ohjeiden mukaisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

## **Ammattitaidon osoittamistavat**

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuulttuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta opiskelijan ohjaamisen, oppimisen ja osaamisen arviointi
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta tutkintojen perusteiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

### **4.5.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat**

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta, niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä näiden tutkinnon osien tarjonnassa työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

#### 4.5.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), jotka lisäävät opiskelijan mahdollisuutta valita luvussa 5 olevia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja). Tutkinnon osat voivat olla pakollisten tutkinnon osien valinnaisia lisäosia (ks. tutkinnon perusteiden kohta 5.2.1). Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tutkinnon osien tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin. Tutkinnon osat voivat olla myös tutkinnon perusteiden kohdissa 5.2.2–5.2.7 esitettyjä ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä niiden tarjonnassa yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

#### 4.5.5 Lukio-opinnot

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan opiskelijalle mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa lukioiden järjestämiä lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti ja joista lukio antaa todistuksen. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä opiskelija voi valita lukio-opintoja (esimerkiksi verkko-opintoja) eri lukiokoulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

### 4.6 AMMATILLISTA OSAAMISTA YKSILÖLLISESTI SYVENTÄVÄT TUTKINNON OSAT (PERUSTUTKINTOA LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT)

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimukseen vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillista osaamista syventävät tutkinnon osat tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa yhdessä työelämän kanssa työpaikoilla.

## 4.6.1 Yritystoiminta

### Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida oman osaamisensa, (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia
- ♦ selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä
- ♦ kartoittaa ja hankkia yhteistyöyrityksiä ja -kumppaneita
- ♦ etsiä, tunnistaa ja arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia
- ♦ valita taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ♦ laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- ♦ suunnitella yrityksen talouden hoidon ja selvittää yrityksen toiminnan edellyttämät resurssit
- ♦ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
- ♦ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ♦ suunnitella yrityksen tuotteiden valmistamisen tai palvelun tarjonnan
- ♦ tehdä ja raportoida markkinointisuunnitelman ja päättää markkinointitoimenpiteistä
- ♦ tehdä yrityksen tarvitsemat logistiset ratkaisut
- ♦ tehdä yrityksen riskienhallinta-analyysin
- ♦ suunnitella kannattavan liiketoiminnan toteutuksen ja ydintehtävät
- ♦ valita yritysmuodon, perustaa yrityksen ja lopettaa sen toiminnan.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee opastettuna yrityksen toiminnan	suunnittelee yrityksensä toimintaa ja toimii omaaloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksensä toimintaa innovatiivisesti ja toimii omaaloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti

Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
	hankkii opastettuna yhteistyöyhteyksiä	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työnsä asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Teknologia ja tietotekniikan käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksensä perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	hyödyntää opastettuna tuotteistamisessa oman alan mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan
	etsii opastettuna erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna alalla toimivia yrityksiä ja tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	seuraa ohjattuna alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan aloittamisen kannalta
	arvioi opastettuna mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittämistavoitteita

Liikeidean valinta	selvittää opastettuna perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	hakee ohjattuna tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta
	hankkii ohjattuna yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, myydään ja talous hoidetaan	hankkii yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa hankintaan mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan	hyödyntää yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hyödyntää yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	käyttää ohjattuna yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	käyttää yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	soveltaa yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa
	hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut
	hankkii ohjattuna tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen ja taseen tulkinnasta
	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluista ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Yritysmuodon valinta sekä yrityksen perustaminen ja lopettaminen	valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon, laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä	tekee valintoja ja päätöksiä	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tekee ohjattuna suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee oma-aloitteisesti suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään
	tekee ohjattuna suojautumissuunnitelmia-työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia oma-aloitteisesti yrityksessä tehtävän työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla oman yrityksen toiminnan ja toimimalla yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

## 4.6.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot)

### 1. Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Kiinteistöpalvelujen perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammatillisista perustutkinnoista.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja kiinteistöpalvelualan tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi kiinteistöpalvelualan perustutkintoa todistuksen perusteella.

### 2. Tutkinnon osat ammattitutkinnoista

Kiinteistöpalvelujen perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi kiinteistöpalvelujen perustutkintoa todistuksen perusteella.

### 3. Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista

Kiinteistöpalvelujen perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan yksilöllisesti sisällyttää osia erikoisammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkinto-toimikunta ja kiinteistöpalvelujen perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi kiinteistöpalvelualan perustutkintoa todistuksen perusteella.

### 4.6.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota hyväksymässään opetussuunnitelmassa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia, jotka vastaavat työelämän alueellisiin ja paikallisiin ammatitaitovaatimuksiin ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeisiin. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammatitaitovaatimukset, arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat.

## 4.7 OPINNÄYTE AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään. Koulutuksen järjestäjä päättää opinnäytteen toteutustavan.

# 5

## AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

### 5.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

#### 5.1.1 Äidinkieli, 4 ov

##### 5.1.1.1 ÄIDINKIELI, SUOMI

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee työelämässä tarvittavat taidot
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- ♦ ymmärtää työselitysten, suunnitelmien ja käyttöohjeiden keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti
- ♦ osaa toimia erilaisissa kiinteistöpalvelualan vuorovaikutustilanteissa
- ♦ hallitsee kiinteistöpalvelualan erilaiset puheviestintätilanteet esimerkiksi työsuorituksen ja opinnäytteen esittelyn
- ♦ osaa laatia työsuunnitelmat ja raportit
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat
- ♦ hyödyntää kiinteistöpalvelualan ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- ♦ käyttää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet
- ♦ kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikansa viestintään.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvioinnin ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteissa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteissa	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä
	perustelee mielipiteensä	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä
	osaa pitää lyhyen esityksen	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti
	käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) korvaavat *Äidinkieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

### 5.1.1.2 ÄIDINKIELI, RUOTSI

Ruotsinkielisessä koulutuksessa äidinkielen opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat suomi äidinkielenä opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

### 5.1.1.3 ÄIDINKIELI, SAAME

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ hankkii monipuolisia kielellisiä ja kirjallisia kokemuksia saamen kielessä
- ◆ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ◆ tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen työyhteisön toiminnalle
- ◆ perehtyy saamenkieliseen kertomaperinteeseen ja sen merkitykseen saamelais-ten kielelle ja kulttuurille
- ◆ hankkii tietoa eri saamenkielisistä lähteistä sekä välittää sitä kirjallisesti ja suul- lisesti
- ◆ laajentaa kokemus- ja yhteistyöpiiriä saamen kielessä myös ammattialansa Pohjoismaissa ja Venäjällä asuviin saamenkielisiin kollegoihin
- ◆ ymmärtää monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksen sekä kehittää kielellistä ja kulttuurista suvaitsevaisuuttaan
- ◆ laatii ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt saamen kielellä
- ◆ laatii raportin ja työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat saamen kielellä
- ◆ osaa toimia työnhakutilanteessa ja muissa kiinteistöpalvelualan puheviestintä- tilanteissa
- ◆ osaa toimia erilaisissa kiinteistöpalvelualan vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- ◆ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa saamen kielellä, niin että hän voi osallis- tua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harrastaa jatko-opintoja
- ◆ arvioi omaa äidinkielen taitoaan.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin- nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut- kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee saamenkulttuurin keskeiset piirteet	tuntee kansallisen saamen kielen taustaa ja kulttuurin muodostusta	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään
	käyttää ohjatusti saamen kielen kertomaperinnettä	tuntee saamenkulttuuria ja perehtyy sen ominaislaatuun, mm. kertomaperinteeseen	käyttää saamen kielen kertomaperinnettä ja tuntee sen kautta saamelaisen historiaa
	tunnistaa kielten ja kulttuurien moninaisuuden ja merkityksen	ottaa toiminnassaan huomioon eri kielten ja kulttuurien merkityksen viestintätilanteissa	tunnistaa saamen ja suomen kielen yhteisiä juuria
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	hyödyntää ohjatusti alansa ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä.	käyttää alan keskeisiä viestintävälineitä	hankkii ja analysoi itseään rikastuttavia kokemuksia hyödyntämällä erilaisia viestintävälineitä
	tuntee keskeiset mediat, joita ammattialalla käytetään	tunnistaa median erilaisia vaikutuskeinoja ja arvioi niitä	hyödyntää monipuolisesti alansa keskeisiä mediasisällöjä ja tekee mediakriittisiä tulkintoja
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää saamenkielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää saamenkielisen tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohdista omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	osaa saamen kielen oikeinkirjoituksen perusasiat	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	suunnittelee kirjoittamistaan tavoitteen mukaisesti sekä työstää tekstiään oman ja toisten arvion perusteella
	kirjoittaa aiheesta kokonaisen virkkein ja tietotekniikkaa hyödyntäen	laatii sisällöltään ja ulkoasultaan perustellun tekstin, joka vastaa otsikkoa ja tarkoitusta	laatii sisällöltään monipuolisen ja rakenteeltaan selkeän ja johdonmukaisen tekstin
		viestii kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	laatii ammattinsa ja yhteisönsä kirjallisia töitä saamen kielellä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti ja kohteliaasti	toimii vuorovaikutustilanteissa joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoron	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun
	pitää lyhyen esityksen.	saa puhuessa kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata.	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, teksti ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi *joikin seuraavista Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Puheviestintä* (ÄIS7) korvaavat *Äidinkieli, saame*-opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

### 5.1.1.4 ÄIDINKIELI, VIITTOMAKIELI

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osaa harjoittaa viittomakielellä kiinteistöpalvelualaan liittyviä taitoja
- ♦ arvostaa viittomakielen taitoa osana omaa identiteettiään
- ♦ toimii viittomakielisissä sekä puhuttua ja kirjoitettua kieltä käyttävissä vuorovaikutustilanteissa
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa viittomakielellä työelämässä, aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa viestiä siten, että sosiaalinen vuorovaikutus, oppiminen ja työelämässä menestyminen ovat mahdollisia.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman monikielisessä suomalaisessa yhteiskunnassa	vertailee viitottua ja puhuttua kieltä käyttävien kulttuurien kommunikaatiota	tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa vähemmistökulttuuriaan monikielisessä valtakulttuurissa
	tunnistaa viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteet	käyttää hyväkseen viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteitä	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään ja ammattialan viittomia

Viittomakielen kieli-tiedon tunteminen	tuntee viittomakielen perusrakenteen	nimeää oman äidinkielenä peruspiirteitä ja analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	hallitsee viittomakielen perusrakenteen
	käyttää ohjatusti viittomakielen sanakirjoja	käyttää itsenäisesti viittomakielten sanakirjoja	etsii monipuolisesti tietoja viittomakielten sanakirjoista ja oppikirjoista
	tunnistaa viittomakielen eri muotoja (yleis- ja puhekielen tilanteet)	pohtii viittomakielisten tekstien tavoitteellista sisältöä	tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti	hallitsee yleisviittomiston ja tietää ammattiin liittyvän viittomiston	tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja ammatilliseen identiteettiin kuuluvat kielelliset ominaispiirteet
	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti
	lukee viittomakielisiä (videoituja) tekstejä	selittää ammattialaan liittyviä seikkoja viittomakielellä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa	lukee viittomakielisiä tekstejä kriittisesti ja käyttää saamiaan uusia tietoja hyväkseen
	tuottaa ja ymmärtää viittomakieltä	tuottaa lyhyitä viittomakielisiä esityksiä ja käyttää viittomakieltä keskusteluissa	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta sekä tuottaa viittomakielisiä esityksiä,
	pitää lyhyen esityksen viittomakielellä	toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa	joissa hyödyntää viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja
Opiskelutaitojen ja apuvälineiden käyttäminen	osaa käyttää viittomakielen tulkkia kahdenkeskisissä keskustelutilanteissa	tietää, miten ja milloin tulkkia käytetään	osaa käyttää viittomakielen tulkkia sujuvasti eri tilanteissa
	käyttää ammattikirjallisuutta ja työohjeita ohjattuna viittomakielen avulla	käyttää tiedonhakuja sujuvasti ja etsii tietoa omatoimisesti erilaisista lähteistä	tulkitsen saamaansa tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä viittomakielellä eteenpäin
	käyttää muistitekniikoita ohjatusti ammattialan työtehtävissä	käyttää erilaisia oppimisstrategioita viittomakielen opiskelussa	hyödyntää eri oppimisstrategioita viittomakielen opiskelussaan
	hallitsee viestintäteknologian perusteet ja tiedonhankutaidot.	tuottaa yksinkertaisia esityksiä viestintävälineillä.	käyttää viestintävälineitä monipuolisesti viittomakielisten esitysten tuottamisessa.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) ja jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) korvaavat *Äidinkieli, viittomakieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa yhteiset opinnot.

### 5.1.1.5 ÄIDINKIELI, OMA ÄIDINKIELI VIERASKIELISILLÄ OPISKELIJOILLA

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ lukee, kirjoittaa ja ilmaisee itseään oman äidinkielen avulla
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ käyttää sekä omaa kieltään että suomen kieltä eri yhteyksissä
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ osaa kielellisesti viestiä ja olla vuorovaikutuksessa, jotta hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja ammatillisissa yhteyksissä arvostaen omaa kieltään ja samalla suomalaisuutta.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kiелensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kiелensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkiелensä rakennetta ja oikeakiелisyyttä
	osaa nimetä oman kiелensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kiелensä kulttuurisia juuria ja kiелisukulaisuussuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkiелensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kiелialueellaan	on kiinnostunut äidinkiелestään ja omasta kiелitautastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkiелien taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	tuntee oman kiелensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелellään (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kiелenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkiелellään	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkiелellään ammattialan asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätavotonta noudattaen ja käyttää suullista äidinkiелien taitoaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaston muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kiелensä ja suomen kiелien käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kiелenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kiелialueellaan	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa
		ymmärtää kaksikiелisyyden merkityksen omalle työeläen.	laajentaa sanavarastoaan ammattialalla ja kehittää ammittaitoaan tarvittaessa omalla kielellään.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM1) ja *Kielialueen kulttuuri* (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4), *Tiedon maailma* (ÄIM6) korvaavat *Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

### 5.1.1.6 ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ♦ ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vai-vattomasti käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ♦ ymmärtää kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- ♦ saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan kirjallisuuteen ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään
- ♦ tuottaa työsuunnitelmia ja raportteja
- ♦ hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä kiinteistöpalvelualan ammat-tisanaston ja sanontatavat
- ♦ osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- ♦ hakee tietoa työselityksistä, käyttöohjeista ja muista lähteistä, käyttää sanakir-joja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin-nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut-kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännönläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä ammattialansa sisältöjä käsitteleviä tekstejä	ymmärtää tekstejä oman alansa tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietoja useammasta muutamana sivun pituisesta tekstistä	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa sekä hallitsee yleisissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista abstrakteista ja oman ammattialansa aiheista, käyttää monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään, yhdistelee tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai oman alansa työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan ammattialaansa liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat
	kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii ammattialaansa liittyvissä erilaisissa tilanteissa	kertoo tavallisista, konkreetteista aiheista ja selostaa alansa työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita	viestii selkeästi kokemuksiinsa ja ammattialaansa liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa

Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälisestä viestintästä omaa kulttuuriosaamistaan
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomen-tanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) korvaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

### 5.1.1.7 ÄIDINKIELI, RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Ruotsinkielisessä koulutuksessa *Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä* -opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

## 5.1.1.8 ÄIDINKIELI, SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii ja välittää tietoa yksilöllisten lähtökohtiensa mukaan ja kommunikoi suomen kielellä eri tilanteissa
- ♦ osaa ottaa huomioon käytettävissä teksteissä yhteydet työelämän vaatimuksiin sekä kuurojen kulttuuriin ja historiaan
- ♦ tuottaa työsuunnitelmia ja raportteja
- ♦ käyttää kiinteistöpalvelualalle tyypillistä ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan yhteistyössä kuulevien kanssa
- ♦ vertailee viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja ja kielioppeja
- ♦ osaa työskennellä aktiivisesti sekä suomen kieltä että viittomakieltä käytävissä yhteisöissä ja kiinteistöpalvelualan työtehtävissä.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hankkii ohjatusti tietoa suomen kielellä	käyttää suomen kieltä ammattialansa tiedonhankinnassa	hankkii itsenäisesti tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä ja arvioi niitä kriittisesti
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää yleisluontoisen ja ammattialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön	ymmärtää yleisluonteisen tekstin sisällön ja tyylilajin ja vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä	ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammatin liittyviä kirjoitettuja tekstejä

Kirjallinen viestintä	kirjoittaa yleisistä aiheista ja käyttää ymmärrettävää kieltä	laatii yleisluontoisesta tekstistä lyhyen kirjallisen tiivistelmän	kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää, selvää ja huoliteltua yleiskieltä sekä hallitsee oikeinkirjoitus- ja välimerkkisäännöt
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii omaa osaamista perustelevat asianmukaiset työnhakuasiakirjat
	kirjoittaa yleiskieltä niin että selviytyy tutuista viestintätilanteista	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen viestintään	välittää ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä kommentoi tekstejä ja tiedonlähteitä kriittisesti
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	lukee ammatti-, kulttuuri- ja yksityiselämän tekstiesimerkkejä	reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	välittää määräyksiä ja viestejä ja suoriutuu työtehtävistä suomen kielellä
	toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen	toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja osaa välittää viestejä	toimii tiimissä ja viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa
Mediaosaaminen	tunnistaa ja havainnoi muuttuvaa mediaympäristöä	seuraa ja arvioi kriittisesti median ilmaisutapoja ja sisältöjä	käyttää sanastoja ja sähköisiä tietokantoja joustavasti tekstin ymmärtämiseen
Viittomakielen ja puhutun kielen kieliopin piirteiden tunteminen	tuntee kirjoitetun ja viitotun kielen keskeiset erot.	vertailee keskeisiä puhutulle kielelle luonteenomaisia rakenteita vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.	tuntee puhutun suomen kielen toimintaperiaatteen ja muodon ja vertaa vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyyli ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) korvaavat *Äidinkieli, suomi viittomakielisille* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.1.9 ÄIDINKIELI, ROMANI

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää romanikieltä ja kulttuuriperintöä vuorovaikutuksen ja ajattelun välineenä romaniyhteisössä ja ammatillisissa yhteyksissä
- ♦ hankkii tietoa eri romanikielisisistä lähteistä
- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja hakeutua jatko-opintoihin
- ♦ toimii erilaisissa kiinteistöpalvelualan vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- ♦ hallitsee kiinteistöpalvelualan puheviestintätilanteet
- ♦ hallitsee romanikielen keskeiset rakenteet sekä kiinteistöpalvelualan ammattisanaston ja sanontatavat.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee romanikulttuurin keskeiset piirteet sekä analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	tuntee kansallisen romanikielen taustaa ja kulttuuria sekä vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään	ymmärtää omalla kohdallaan kielellisen identiteetin merkityksen ja toimii romanikulttuurin mukaisesti
Tiedon hankinta	hakee ohjatusti tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hakee monenlaista tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hallitsee romanikielellä olemassa olevat lähteet ja materiaalit ja hyödyntää niitä kirjoituksissaan
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää romanikielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omaiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää pääpiirteissään romanikielisen asiatekstin ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen ja suulliseen viestintään työpaikalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla ja kehittää taitojaan palautteen perusteella
		reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	selviytyy luontevasti romanikielellä erilaisissa tilanteissa
Romanikielen kielitiedon tunteminen	hallitsee riittävän sanavaraston tutuista asioista romanikielellä.	käyttää kielen muotoja melko varmasti sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.	käyttää sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1) ja *Kielitaidon laajentaminen lähipiirin ulkopuolelle* (ÄIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) ja jokin seuraavista kursseista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja puhe-kulttuuri* (ÄIR7) korvaavat *Äidinkieli, romani* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.2 Toinen kotimainen kieli

### 5.1.2.1 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 OV

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy kiinteistöpalvelualan rutiininomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ♦ ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähteaineistöä hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdatessaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	tunnistaa omien oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) korvaa *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.2.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, 2 OV

### Tavoitteet

Opiskelija omaa sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän selviytyy kiinteistöpalvelualan työtehtävistä suomen kielellä ja hän ymmärtää suomenkielen merkityksen työelämässä ja yksityiselämässään.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	hyödyntää ammattisanakirjoja sekä suomenkielisiä tietokantoja	käyttää sanakirjoja, käsikirjoja, hakuteoksia sekä suomenkielistä internetiä tiedon hankinnassa
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen yksikertaisten, työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	lukee vaivatta ja ymmärtää erilaisia ammattiin liittyviä tekstejä sekä käsikirjoja ja seuraa alan tapahtumia suomenkielisistä ammattijulkaisuista sekä yhteiskunnan tapahtumia suomenkielisistä tiedotusvälineistä
	kirjoittaa lyhyitä ilmoituksia, täyttää lomakkeita ja kirjoittaa apuvälineitä käyttäen jopa lyhyitä selostuksia suomeksi	kirjoittaa ilmoituksia, kirjeitä sekä tarpeen tullen apuvälineitä käyttäen pidempiäkin selostuksia tai pöytäkirjoja suomeksi	täyttää lomakkeita, kirjoittaa tilauksia, kirjeitä ja raportteja sekä vastaa kirjallisesti kyselyihin suomen kielellä

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää yksinkertaiset ohjeet ja käskytykset jotka liittyvät työhön tai arkittilanteisiin ja pystyy auttavasti kohtaamaan asiakasta tai työtoveria suomen kielellä ja ymmärtää esitettyjä kysymyksiä.	ymmärtää selkeitä ohjeita sekä normaalitempoista puhetta työpaikalla tai puhelimesta, osaa kohdata ja ymmärtää asiakasta tai työtoveria sekä seuraa tiedotusvälineitten välityksellä alan ja yhteiskunnan tapahtumia	ymmärtää jopa nopeassa tempossa erilaisia ohjeistuksia ja keskustelua joka liittyy ammattialaan, osaa kohdata suomenkielisiä asiakkaita rennosti ja ymmärtää heidän tarkoituksia sekä toiveita
	palvelee tyydyttävästi suomenkielisiä asiakkaita, selviää jokapäiväisistä tilanteista sekä hoitaa tärkeimmät työtehtävät suomeksi	palvelee suomenkielisiä asiakkaita hyvin, vastaa kysymyksiin ja hoitaa työasioita puhelimitse sekä osallistuu työpaikalla rutiininomaisiin keskusteluihin suomen kielellä	keskustelee vaivatta työtehtävistään suomeksi, osaa kuvata toimintoja ja yksityiskohtia sekä avaa ja käy vaihtelevan tempoista keskustelua suomen kielellä
Kielen ja kulttuurin merkitys	ymmärtää suomen kielen hallinnan merkityksen jokapäiväisessä kanssakäymisessä sekä suomenkielisessä työyhteisössä toimiessaan	työskentelee hyvin suomenkielisessä työyhteisössä ja pyrkii määrätietoisesti kehittämään ammattikielen käytössä	osallistuu aktiivisesti suomenkieliseen työyhteisöön ja osoittaa kiinnostusta suomenkieliseen kulttuuriin
Kielen opiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:**1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.2. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Arkielämä ja vapaa-aika* (FINA1) ja joku seuraavista kurseista: *Luonto ja ympäristö* (FINA2), *Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä* (FINA3), *Yhteiskunta ja tiedotusvälineet* (FINA4), *Koulutus, ammatti- ja talouselämä* (FINA5) tai *Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus* (FINA6) korvaavat *Toinen kotimainen kieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.3 Vieras kieli

### 5.1.3.1 VIERAS KIELI, A-KIELI, 2 OV

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee kiinteistöpalvelualan työtehtävissä tarvittavan kielitaidon
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
	kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* korvaavat *Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

### 5.1.3.2 VIERAS KIELI, B-KIELI, 2 OV

#### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy arkielämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
- ♦ osaa toimia ennakoitavissa olevissa ja toistuvissa kiinteistöpalvelualan asiakas-palvelun viestintätilanteissa vieraalla kielellä.

#### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin-nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut-kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	tuntee sanakirjojen ja mui-den tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköi-siä, ymmärtämisen apuna	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköi-siä, tekstin tuottamisen apuna
Tekstien ymmärtämi-nen sekä kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ja apu-välineitä käyttäen yksinker-taisia tekstejä, kuten ohjei-ta, mainoksia tai luetteloja tutuista aiheista	kirjoittaa apuvälineitä käyt-täen lyhyitä, yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältä-viä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät hyvin tuttui-hin aiheisiin	kirjoittaa muun muassa yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät niin yksityis- kuin työelä-mänkin tuttuihin aiheisiin
Vuorovaikutus ja työelämän kielen-käyttötilanteissa toimiminen	pystyy muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja työs-tään, esim. tunnistaa työka-luja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä	esittää yksinkertaisia kysy-myksiä ja vastaa mallin mu-kaan käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhe-kumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	esittää yksinkertaisia kysy-myksiä ja vastaa käsiteltäes-sä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvit-taessa selvennystä viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään sekä arkipäi-vän ja työelämän tutuissa tilanteissa
Kielen ja kulttuurin tuntemus	tunnistaa ja erottaa uusia äänneitä ja merkkejä	kirjoittaa uusia merkkejä ja tuottaa uusia äänneitä	edistää uuden kielen oppi-mista vertaamalla jo opit-tuihin kieliin

Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja ymmärtämisen avuksi.
----------------	-------------------------------------	--	---

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* korvaavat *Vieras kieli, B-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.4 Matematiikka, 3 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset ja käyttää niitä kiinteistöpalvelualaan liittyvissä laskutoimituksissa
- ♦ laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa työtehtävien vaatimassa laajuudessa
- ♦ käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä työtehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa
- ♦ ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- ♦ muodostaa ja laatii työtehtäviin liittyviä yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelämällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- ♦ käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiininomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamiaan matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammatitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.5 Fysiikka ja kemia, 2 ov

### Tavoitteet

#### Opiskelija

- ♦ soveltaa kiinteistöpalvelualan kannalta keskeisiä fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen
- ♦ tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- ♦ soveltaa kiinteistöpalvelualan kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- ♦ hallitsee kiinteistöpalvelualan työtehtävien kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemiaan laitteita ja järjestelmiä turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti
- ♦ ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- ♦ säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti kiinteistöpalvelualalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- ♦ osaa tulkita terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- ♦ tekee havaintoja ja mittauksia ammatinsa kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- ♦ kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään
Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa
	tulkitsen osin ohjattuna tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitsen tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitsen itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä
	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten luotettavuutta	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta
	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä	osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
Turvallinen ja ergonominen työskentely	työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta vaatii ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto, 1 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- ♦ arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- ♦ osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- ♦ tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- ♦ arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- ♦ hakee tietoa kiinteistöpalvelualan työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssä-oppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
	tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet
	hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan
	hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
Tiedon haku ammatillan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista paikallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista
	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäisyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.7 Liikunta, 1 ov

### Tavoitteet

#### Opiskelija

- ♦ edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle
- ♦ tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- ♦ pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- ♦ liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- ♦ edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveysten, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.8 Terveystieto, 1 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ♦ ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- ♦ tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- ♦ tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- ♦ tietää terveyttä edistäviä elintavoista ja tottumuksista
- ♦ ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan työssään
- ♦ tunnistaa kiinteistöpalvelualan keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- ♦ osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakeamisen ja osaa toimia ergonomisesti
- ♦ tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- ♦ tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla
- ♦ osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveystieteitä ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä soveltuvia terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästään

Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikeuksista.
---	--	--	---

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveysten perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.1.9 Taide ja kulttuuri, 1 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- ♦ osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää kouluyhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ♦ ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin	huolehtii kouluyhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa kouluyhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen
	ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	toimii luontoa ja energiaa säästäen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästäen
Muiden ilmaisen ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemymiä.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit: *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1) tai *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2), *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaavat *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.2 VALINNAISET TUTKINNON OSAT

### 5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat

Ammattitaitoa täydentävinä valinnaisina tutkinnon osina voidaan valita kohdan 5.1. tutkinnon osien lisäosia. Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

## 5.2.2 Ympäristötieto, 4 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa
- ♦ toimii energiaa säästävästi työssään
- ♦ ehkäisee työssään jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- ♦ työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintatapojen mukainen toiminta	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osalltamaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	tietää perusasias aineen kierrosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä ratkaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
Ammattitaidon kannalta keskeisen jätehuollon hallinta sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti

Kulttuuriperinnön vaaliminen ammattitaitoa täydentävällä tavalla	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperinnön perusteet ja merkityksen	osaa vaalia kulttuuriperin- töä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materialien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja menetelmien valintoja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaareen
Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu- järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoii tulevia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristölaatu- järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ympäristölaatu- järjestelmien mukaisesti ammatissaan	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristölaatu- järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuisen osan *Ympäristötiedon* opinnoista ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.2.3 Tieto- ja viestintätietotekniikka, 4 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää työssä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsittelyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- ♦ ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)

- ♦ käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmen-sormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttötekniikoita
- ♦ käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjel-mia työssä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen
- ♦ käsittelee kiinteistöpalvelualalla käytettävien sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisten verkkoha-kupalveluiden ja -sovellusten avulla
- ♦ käyttää tarvittavia verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämi-seen ja jakamiseen
- ♦ toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojajoheiden ja -määräysten mukai-sesti
- ♦ käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin-nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut-kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työ-tehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista	osaa tarkoituksenmukai-sesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tie-dostoja sekä verkkohaku-palveluita	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoit-teet ja mahdollisuudet soveltaa tapaus- ja tilanne-kohtaisesti ammattialaan liittyviä verkkohakupalve-luita ja käyttää niitä aktii-visesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, tau-lukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalen-teriohjelmia, työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti työväline-ohjelmia ammattiin liitty-vän tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen	käyttää soveltaen työväli-neohjelmia tiedon tuotta-miseen ja muokkaamiseen ammattialan eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla

Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammattiin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen	käyttää soveltaen verkkoviestinnän mahdollisuuksia ammattialan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuojan ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiohjeiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvarisakit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapojaan tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteiden pohjalta.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintäteknikan* -opinnot.

## 5.2.4 Etiikka, 4 ov

### Tavoitteet

#### Opiskelija

- ♦ pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- ♦ perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta
- ♦ osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
- ♦ pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- ♦ osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa oman alansa työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla
- ♦ toimii eettisesti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa
- ♦ omaa valmiuksia osallistua kiinteistöpalvelualan arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen

- ♦ hankkii tietoa kiinteistöpalvelualan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- ♦ havaitsee ja tunnistaa kiinteistöpalvelualan eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana perustelee valintojaan ja haluaa osallistua oman alansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen
Arvo- ja normiristiriitojen käsittely työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja oman alansa eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:**1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (FI1) ja jokin seuraavista kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen elämä ja etiikka* (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) korvaavat *Etiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.2.5 Kulttuurien tuntemus, 4 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- ♦ osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan
- ♦ osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- ♦ tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyy asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelussa
- ♦ esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheiluosaavutuksia ja viihdettä, sekä rakennuskulttuuria.
- ♦ pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan
- ♦ vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- ♦ tunnistaa oman alansa erikoispiirteitä muissa maissa.

## Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa	ottaa huomioon kohdattaessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisten ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja
Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään	kertoo ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään	kehittää omaa organisaatioitaan muilta saadun kokemusten pohjalta
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien taustasta	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutus-tilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

## 5.2.6 Psykologia, 4 ov

### Tavoitteet

#### Opiskelija

- ♦ havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- ♦ tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- ♦ soveltaa psykologista tietoa omaan työhön
- ♦ soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- ♦ osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- ♦ osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa
- ♦ selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- ♦ osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- ♦ selviytyy työhönsä liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa

Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja erikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen tietoon	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja soveltaa sitä omaan opiskeluunsa
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omiin ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista
		ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen	käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla
Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään.	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävasti
		ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden	osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiiriinsä mielenterveysongelmiin
Toimiminen työpaikan ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeisintä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuisen osan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) *Psykologian* opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat *Psykologian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

## 5.2.7 Yritystoiminta, 4 ov

### Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ kehittää liikeideaa tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi
- ♦ arvioi kehittämistarvetta toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisen perusteella
- ♦ noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksen vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

### Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittämisen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta
	selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita	selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita	selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita
	hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella
	kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja	kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia	kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia
	vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita
		esittelee vaihtoehdot esimerkiksi asiantuntijalle, työnjohdolle tai asiakkaalle	esittelee ja neuvottelee esimerkiksi asiantuntijan, työnjohdon tai asiakkaan kanssa parhaaksi katsomistaan vaihtoehdoista
Yritystoiminnan suunnittelu	valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta
	keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset	esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella	esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella

Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman
	käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa
	toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja
	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävän kehityksen periaatteita
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
	tekee sovitut muutokset	sopii mahdollisista muutoksista	tekee perusteltuja muutoksia tai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa
	laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.	laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.	toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.

**Elinikäisen oppimisen avaintaidot:** 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

# 6

## VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmistavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

# 7

## OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

### 7.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25 §) on säädetty, arvioinnilla ohjataan, motivoidaan ja kannustetaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamiseen ja tuetaan opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä kasvua ammatti-ihmisenä. Opiskelijan ohjauksen ja kannustuksen lisäksi arvioinnin tulee tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

### 7.2 ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN

Opiskelijan arvioinnin toteutus muodostaa kokonaisuuden, josta koulutuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelmaansa suunnitelma tutkinnon osien arvioinnista. Siihen sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista (L 601/2005, 25 a §).

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta (A 603/2005, 3 §). Tiedotettavia asioita ovat ainakin arvioinnin tehtävät ja tavoitteet, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi sisältäen työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, arvosanasta päättäminen, arvioinnin uusiminen ja arvosanojen korottaminen, arvioinnin oikaiseminen sekä tutkintotodistuksen saaminen.

### 7.3 OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille siitä, minkälaista aineistoa ja asiakirjoja on esitettävä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten ja milloin opiskelijan on haettava osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (A 603/2005, 3 §).

## Osaamisen tunnistaminen

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/ 2005, 10 §, 1 mom.) on säädetty, opiskelijan osaamista on arvioitava jo opintojen alkaessa. Opiskelijan osaaminen ja sen taso tulee selvittää opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseksi ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen määrittelemiseksi. Osaamisen tunnistaminen on pohjana opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa, mutta myös tarvittavan ohjauksen ja tuen määrittelemisessä.

Osaamisen tunnistamiseksi käydään arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelija ja opettaja tai opettajat. Osaamisen tunnistamisen edistämiseksi on kehitettävä erilaisia sitä helpottavia arviointitapoja.

## Osaamisen tunnustaminen

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 30 §, A 603/ 2005, 12 a §) on säädetty, tulee osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Mikäli osaamisen tunnistamisessa tutkinnon osalle asetetut tavoitteet tai osa tavoitteista todetaan saavutetuiksi, osaaminen tunnustetaan. Osaamisen tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta on tarkemmin luvussa 8.1.

Osaamisen tunnustaminen on osa opiskelijan arviointia, ja sitä koskevat samat säädökset kuin muutakin opiskelijan arviointia (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25c §). Osaamisen tunnustamisella korvataan tai luetaan hyväksi suoritettavaan tutkintoon kuuluvia opintoja. Osaamisen tunnustamisella korvatut tutkinnon osat merkitään tutkintotodistukseen (luku 7.9). Osaamisen tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja tai opettajat yhdessä. Aikaisemmin hankitulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, jota ennen hankittua osaamista ei voitaisi tunnustaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Tarvittaessa opiskelijan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja tavoitteisiin.

Toisen ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksessa tai lukion päättötodistuksessa arvioidut opinnot korvaavat vastaavat ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavat tutkinnon osat ja ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat, yhteensä enintään 40 opin-

toviikkaa. Lukion yksittäisten kurssien tunnustamisesta ammattitaitoa täydentäviin tutkinnon osiin on määrätty luvussa 5.

Mikäli aiemmilla opinnoilla tai muulla tavalla hankitusta koko tutkinnon osan kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa, tulee osaaminen osoittaa arvosanan saamiseksi tutkintotodistukseen. Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittamisessa hyödynnetään ammattiosaamisen näyttöjä. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osan tunnustamisessa merkitään tutkintotodistukseen ko. tutkintotoimikunnan antama hyväksytty arvosana.

Osaamisen tunnustamisella korvattujen tai hyväksi luettujen tutkinnon osien arvosanoja voi korottaa koulutuksen aikana. Koulutuksen päätyttyä korotukset tehdään yksityisopiskelijana.

## Arvosanojen muuntaminen

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 10 §) on säädetty. Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintoja. Jos oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, osaamisen tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

ARVOSANA-ASTEIKKO		
1–3	1–5	5–10
kiitettävä 3	kiitettävä 5	erinomainen 10
		kiitettävä 9
hyvä 2	hyvä 4	hyvä 8
	hyvä 3	tydyttävä 7
tydyttävä 1	tydyttävä 2	kohtalainen 6
	tydyttävä 1	välttävä 5

## 7.4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelijan arviointi on kriteeriperusteista, jolloin opiskelijan oppimista ja osaamista verrataan aina joko ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin.

Opiskelijalla on oikeus oppia ennen kuin ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa määriteltyä osaamista arvioidaan tutkintotodistukseen tulevan arvosanan saamiseksi.

## Oppimisen arviointi

Oppimisen arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Oppimisen arvioinnissa opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee käyttää opiskelijaa motivoivia ja aktiivisia menetelmiä. Niiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden perusteella.

Oppimista arvioidaan koko koulutuksen ja opiskelun ajan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita. Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyvin suorituksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan opetukseen ja oppimisen tukemiseen. Muutokset kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

## Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointiin perustuen opiskelijalle annetaan todistukseen tulevat arvosanat voimassa olevan asetuksen ammatillisesta koulutuksesta mukaisella arviointias- teikolla.

Osaamista arvioitaessa arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä ja muulla osaamisen arvioinnilla. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan mahdollisimman laajasti ammattitaitovaatimuksissa määritelty osaaminen, mutta vähintään se, mitä tutkinnon perusteissa on määrätty. Tarvittaessa muu osaamisen arviointi täydentää ammattitaitovaatimuksissa edellytettyä osaamista. Muun osaamisen arvioinnin arviointimenetelmistä päättää koulutuksen järjestäjä opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelmissaan.

## Ammattiosaamisen näytöt

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25b §, A 603/2005, 5 §) on säädetty ammattiosaamisen näytöistä, toimielimestä, arvioinnista ja arvioijista, näyttöpaikkojen laadusta ja työturvallisuudesta, ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä tutkinnon perusteiden pohjalta.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan ammatillisten tutkinnon osien ammatitaitovaatimukset luvun 4 määräysten mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista, myös valinnaisista tutkinnon osista, jos ne ovat ammatillisia. Ammatitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista ei anneta erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä. Kuitenkin koulutuksen järjestäjän päätöksellä voidaan ammattiosaamisen näyttö antaa myös vapaasti valittavista tutkinnon osista, mikäli ne ovat ammatillisia.

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista. Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta kerrallaan. Jos samassa ammattiosaamisen näytössä arvioidaan useamman tutkinnon osan osaamista, tulee kaikista tutkinnon osista antaa erillinen arvosana arvioinnin kohteittain. Jos tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö annetaan useammassa kuin yhdessä osassa, jokaisesta osasta annetaan arvosanat arvioinnin kohteittain, mutta kokonaisarvosanaa ei muodosteta, ennen kuin kaikki osat on suoritettu.

Ammattiosaamisen näytöt ajoitetaan koko koulutuksen ajalle. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ja mahdollisuus parantaa suoritustaan näytöistä saadun palautteen perusteella. Toimielimen hyväksymään ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmaan sisällytetään periaatteet työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteensovittamisesta.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaamisen näyttöjä myös ulkomailla, jolloin siitä on sovittava etukäteen.

Koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta annetaan ennen ammattiosaamisen näyttöjä, niiden aikana sekä ohjaavana palautteena niiden jälkeen.

## Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Tutkinnon perusteissa on tutkinnon osittain esitetty arvioinnin kohteet (mitä arvioidaan) ja arviointikriteerit (miten osataan) tyydyttävän T1, hyvän H2 ja kiitettävän K3 tasoille. Arviointi kohdistuu

- ♦ työprosessin
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin
- ♦ työn perustana olevan tiedon ja
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveys, turvallisuus ja toimintakyky, aloitekyky ja yrittäjäyys, kestävä kehitys, estetiikka, viestintä ja mediaosaaminen, matematiikka ja luonnontieteet, teknologia ja tietotekniikka sekä aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit. Arvioinnin kohteessa elinikäisen oppimisen avaintaidot arvioidaan seuraavat neljä avaintaitoa: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky. Muut avaintaidot arvioidaan työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin tai työn perustana olevan tiedon hallinnan yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä laatii arviointikriteerit liitteen kohdassa 9.3 olevien yleisten arviointikriteerien pohjalta niihin valinnaisiin tutkinnon osiin, joihin niitä ei ole määritelty tutkinnon perusteissa.

## 7.5 ARVOSANASTA PÄÄTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 b §, A 603/2005, 11 §, A 488/2008, 10 §, 13 §) on säädetty, arvosanat tutkintotodistukseen on annettava kaikista tutkinnon perusteiden mukaisista tutkinnon osista, myös ammatillisiin opintoihin (90 ov) kuuluvista muista valinnaisista tutkinnon osista ja ammatillista osaamista syventävistä tutkinnon osista.

Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa. Ammattiosaamisen näytön arvosanan päättävät opettajat ja työelämän edustajat pääsääntöisesti yhdessä toimitilimen päätöksen mukaisesti. Arvioinnin perustelut on aina kirjattava.

## 7.6 ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

### 7.7 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN

Arvosanojen korottamisesta ja uusinnasta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 12 §) on säädetty.

## 7.8 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25c §) on säädetty.

## 7.9 TODISTUKSET

### **Tutkintotodistus**

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa tutkinnon perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty. Peruskoulutuksena järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tutkintotodistus on annettava samoin perustein.

Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää päättö- ja näyttötodistuksen. Päättötodistukseen merkitään arvosanat kaikista tutkinnon osista, joista tutkinto muodostuu. Poikkeuksena kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa, joka merkitään vain näyttötodistukseen. Päättötodistukseen kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa merkitään: katso näyttötodistus. Vain vapaasti valittavat tutkinnon osat voidaan opiskelijan valinnan mukaan jättää ilman arvosanaa. Päättötodistuksen ammatillisten tutkinnon osien arvosanat muodostuvat ammattiosaamisen näytön ja muun osaamisen arvioinnin perusteella. Ammattiosaamisen näytöt on suoritettava hyväksytysti, jotta tutkinnon osasta voidaan antaa arvosana päättötodistukseen.

Valtioneuvoston päättämistä ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) annetaan erilliset arvosanat. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvien ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tuottama osaaminen arvioidaan ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksina.

Opinnäyte arvioidaan niiden tutkinnon osien yhteydessä, joihin se sisältyy. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi, erillistä arvosanaa ei anneta. Työssäoppimisesta merkitään päättötodistukseen laajuus, mutta erillistä ar-

vosanaa ei anneta, koska työssäoppimisen aikana hankittu osaaminen arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä.

Tutkinnon osan kokonaan korvaavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen merkitään opiskelijan päättötodistukseen arvosanoineen. Jos arvosana-asteikko eroaa, käytetään luvussa 7.3 olevaa arvosanojen muuntokaavaa. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta tunnustetun tutkinnon osan arvosanaksi merkitään hyväksytty ja alaviitteellä osoitetaan, että se on suoritettu näyttötutkintona, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Aiemmin suoritettut koko tutkinnon osan kattavat ammattiosaamisen näytöt merkitään arvosanoineen ja lyhyine kuvauksineen näyttötodistukseen. Todistukseen lisätään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

Jos osaamisen tunnustaminen tehdään sellaisen tutkinnon opinnoista, joihin ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu tutkinnosta, johon ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä. Kun osaamista tunnustetaan ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu x- ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Kun ammatillisiin tutkinnon osiin (90 ov) on sisällytetty valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (Vnp 216/2001) ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia tai lukio-opintoja, merkitään näyttötodistukseen alaviite: ”Opiskelija on sisällyttänyt ammatillisiin tutkinnon osiin x opintoviikkoa ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, joita ei arvioida ammattiosaamisen näytöillä”.

Tutkintotodistuksesta tulee ilmetä, että se koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. Lisäksi tutkintotodistuksessa tulee olla todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen tai kummankin nimi. Päättötodistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä ja näyttötodistuksen toimielimen puheenjohtaja (A 488/2008).

**Päättötodistuksessa** tulee olla seuraavat tiedot:

- ◆ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ◆ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov /3 vuotta
- ◆ koulutusohjelman nimi
- ◆ tutkintonimike opetusministeriön asetuksen mukaisesti
- ◆ suoritettut tutkinnon osat ryhmiteltyinä ammatillisiin (90 ov), ammattitaitoa täydentäviin (20 ov) ja vapaasti valittaviin tutkinnon osiin (10 ov), niiden laajuudet ja arvosanat
- ◆ opinnäytteen laajuus ja nimi
- ◆ työssäoppimisen laajuus

- ♦ päiväys ja allekirjoitukset
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

**Näyttötodistuksessa** tulee olla seuraavat tiedot:

- ♦ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ♦ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- ♦ koulutusohjelman nimi
- ♦ tutkintonimike
- ♦ suoritettut ammattiosaamisen näytöt tutkinnon osittain (tutkinnon osan nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamasta ammattiosaamisen näytöstä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvosana tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöillä todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- ♦ päiväys ja allekirjoitus (toimielimen puheenjohtaja)
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

**Tutkintotodistuksessa** tulee olla myös seuraavat tiedot:

- ♦ todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi, ellei niitä ole edellä mainittu
- ♦ opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- ♦ lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- ♦ maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien tutkinnon perusteiden mukaisesti (määräyksen hyväksymispäivämäärä ja diaarinumero)
- ♦ maininta, että tutkinto on opetusministeriön hyväksymä (koulutuksen alkaessa voimassa olleen ministeriön asetuksen päivämäärä ja asetusnumero)
- ♦ pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- ♦ tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- ♦ tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määritelmä
- ♦ arvosana-asteikko
- ♦ ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

## **Todistus suoritetusta koulutuksesta**

Todistuksessa suoritetusta koulutuksesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A488/2008, 13 §) on säädetty.

## **Todistus suoritetuista opinnoista, tutkinnon osista ja ammattiosaamisen näytöistä**

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista tutkinnon osista ja opinnoista, ammattiosaamisen näytöistä ja aikaisemmin hankitusta osaamisesta. Todistukseen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin tutkinnon osiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa, sekä tieto siitä, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

Kun opiskelija tutkinnon osan tai osia suoritettuaan siirtyy työelämään, tulee todistuksen liitteenä olla tieto ammattipätevyydestä, joka hänellä on suoritettujen tutkinnon osien perusteella.

## **Erotodistus**

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

## **Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liite**

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettua tutkintotodistuksen tai todistuksen liitteen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

## **Todistus kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta**

Todistuksesta kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta on voimassa, mitä opetusministeriön kirjeessä (12.6.2007 nro 146/530/2007) ohjeistetaan.

## **7.10 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA**

Erityisopiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muidenkin opiskelijoiden arvioinnissa. Mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistuja T1-tason tavoitteita, opetus voidaan mukauttaa. Kun tutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita on mukautettu lain ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 20 §:n ja 21 § 2 ja 3 momentin perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu.

Mukautetuista ammattitaitovaatimuksista tai tavoitteista on tehtävä alaviite-merkintä sekä päättötodistukseen että näyttötodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin ammattitaitovaatimuksiin tai tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin niille on laadittava arviointikriteerit. Koulutuksen järjestäjä laatii tutkinnon osan mukautetut ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet ja arviointikriteerit asetuksen ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 8 §:n mukaisesti. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Valtioneuvoston asetuksen ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta 603/2005, 10 §:n mukaan erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa esitetty osaaminen jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

## **7.11 MAAHANMUUTTAJA- JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPISKELIJOIDEN ARVIOINTI**

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Osaaminen tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida.

Opiskelijalla, jonka äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, on oltava ennen ammattiosaamisen näyttöä sellainen kielitaito, että hän ymmärtää amat-

tiosaamisen näyttönä tehtävään työhön liittyvät ohjeet ja määräykset. Tuen tarve on tunnistettava ja sen perusteella on suunniteltava tukitoimet yhdessä oppilaitoksen, työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa. Ammattiosaamisen näytön arvioijat ja näytön toteutukseen osallistuvat tulee tarvittaessa valmentaa siihen, miten kulttuuriset tekijät vaikuttavat yksilöiden väliseen viestintään. Lisäksi ammattiosaamisen näytön toteutukseen osallistuvat ja näytön arvioijat tulee valmentaa selkeän kielen käyttöön ohjeita annettaessa.

### **Äidinkielen arviointi**

Jos suomi ei ole opiskelijan äidinkieli, hänen suomen kielen osaamistaan on arvioitava suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen kielen taidon äidinkieli, suomi -tasoiseksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaan. Päätötodistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti osaamista on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–3. Opiskelijan opiskelusuunnitelma, myös arviointi, voi koostua molemmista edellä mainituista äidinkielen opinnoista (ks. luku 8.4).

Viittomakielisten opiskelijoiden suomen kielen taito arvioidaan suomi viittomakielisille -tavoitteiden mukaisesti.

### **Toisen kotimaisen kielen arviointi**

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia toisena kotimaisena kielenä, päätötodistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut. Arviointiin vaikuttavat opetusjärjestelyt on määritelty tarkemmin luvussa 8.4.

# MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

## 8.1 OPINTO-OHJAUS JA HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA

### Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opiskelijan tulee tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan. Hän osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan. Hän osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun.

Opiskelija osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Hän osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. Tavoitteiden saavuttamista tukee koulutuksen järjestäjän velvoite tiedottaa alaikäisen opiskelijan huoltajille ammatillisesta koulutuksesta ja opiskelijan opintojen etenemisestä.

### Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen

Tutkintoon sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 opintoviikkoa (VN:n päätös 213/1999). Ohjaustoiminnalla tulee tukea opiskelijaa kokonaisvaltaisesti opintojen eri vaiheissa. Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta. Opiskelijalla on oikeus saada opiskelussa tai elämäntilanteiden muutoksissa tarvitsemiaan tukipalveluita.

## Opinto-ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjauksen järjestämisen tavoitteena on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tavoitteena on lisäksi lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, ehkäistä opintojen keskeyttämistä, edistää työllistymistä ja tukea jatko-opintoihin hakeutumista. Koulutuksen järjestäjän on kiinnitettävä huomiota erityisesti niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaansa opinto-ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Suunnitelma toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Siinä määritellään, miten ja minkälaista tukea opiskelija saa ohjaustoimintaan osallistuvilta. Suunnitelmassa esitetään, miten yhteistyö eri koulutuksen järjestäjien kanssa on järjestetty, jotta opiskelija voi valita tutkinnon osia ja opintoja eri koulutusohjelmista ja tutkinnoista sekä suunnitella useamman kuin yhden tutkinnon suorittamista. Siinä määritellään myös yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltosuunnitelma on osa ohjaussuunnitelmaa.

Ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki oppilaitoksen opettajat sekä muut ohjauksesta vastuulliset. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata ja motivoida opiskelijaa tutkinnon suorittamisessa ja opintojen suunnittelussa. Hänen tehtävänsä on myös auttaa opiskelijaa löytämään vahvuuksiinsa ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan.

Opinto-ohjausta järjestetään opintoihin liittyvänä, henkilökohtaisena, ryhmäohjauksena ja muuna ohjauksena. Opiskelija saa opinto-ohjausta opiskelunsa tueksi ja valintojen tekemiseen, jotta hän kykenee suunnittelemaan opiskelujensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti. Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan. Opiskelijoiden opiskelua ja hyvinvointia seurataan ja tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa ammatillisesta koulutuksesta ja siihen hakeutumisesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnata tiedotusta ja ohjausta erityisesti perusopetuksen päättymisen jälkeen koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille ja heidän huoltajilleen.

Koulutuksen järjestäjän tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa sekä edistää ja tukea opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

## Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearvioinnissa. Se perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa ja sen toteutumisen seurannassa. Se on suunnitelma, jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu koko koulutuksen ajaksi.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaan osallistuvat opettaja tai opettajat ja tarvittaessa opinto-ohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä neuvotellen. Suunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset oppimistyyliä. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja ammatillista kasvua ohjataan ja tuetaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan, ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopetusta. Opiskelija ja opettajat arvioivat henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen mahdolliset esteet. Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarvittaessa tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää opiskelijan yksilölliset valinnat, opinnoissa etenemisen, oppimisen arvioinnin, opiskelijan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, työssäoppimisen paikat ja ajat sekä ammattiosaamisen näytöt.

## 8.2 TYÖSSÄOPPIMINEN JA TYÖTURVALLISUUS

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 5 §, VNA muutos 603/2005, 3 ja 5 §) on säädetty, tulee työssäoppimisessa noudattaa seuraavaa:

Työssäoppiminen on osa ammatillista koulutusta. Se on koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla työtä tehdessä. Työssäoppiminen on aidossa työympäristössä tapahtuvaa tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppimisjaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia. Vain poikkeustapauksessa opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen oppilaitoksen harjoitusyrityksessä tai vastaavien järjestelyin.

Työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan työssäoppimisen ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus, laatu ja ajantasaisuus. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia, että kaikilla alueen toimijoilla

on yhteinen käsitys työssäoppimisen järjestämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana ja että opettajilla ja muulla henkilöstöllä on edellytykset yhteistyölle työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjän ja opettajien tulee yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa varmistaa työssäoppimisen laatu, jotta opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset.

Työssäoppimisen toteutuksesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Toteutukseen sisältyy suunnittelua, opiskelijan ohjausta ja arviointia. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opettajien työelämäosaamisesta ja kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. Työpaikalla kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan ohjaukseen ja palautteen antamiseen.

Työssäoppimisen aikana opiskelija ei yleensä ole työsuhteessa työnantajaan, eikä hänelle makseta palkkaa työssäoppimisjaksojen aikana. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija on oikeutettu saamaan opintotuen ja opintososiaaliset edut niistä erikseen annettujen ohjeiden mukaan. Kun työssäoppiminen toteutetaan ulkomaille, järjestämisessä otetaan huomioon myös paikalliset määräykset.

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 19 §, 28 §) ja voimassa olevissa työturvallisuussäädöksissä on säädetty, työturvallisuusasioissa noudatetaan seuraavaa:

Sopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä on kirjattava turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset. Ennen työn aloittamista työnantaja ja koulutuksen järjestäjä varmistavat yhdessä, että opiskelijalla on edellytykset tehdä ko. työtä turvallisesti ja terveyttään vaarantamatta sekä ohjeita noudattaen.

Koulutuksen järjestäjään sovelletaan työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin mukaan työntajaa koskevia säännöksiä silloin, kun työ tapahtuu oppilaitoksessa tai muutoin koulutuksen järjestäjän osoittamalla tavalla.

Opiskelijan arvioinnista työssäoppimisjaksoilla on määrätty luvussa 7.

## 8.3 AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella opiskelijalla tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ammatillinen koulutus tulee toteuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ensisijaisesti tavallisessa ammatillisessa oppilai-

toksessa samoissa opetusryhmissä muiden opiskelijoiden kanssa. Opetus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä. Ammatilliset erityisoppilaitokset huolehtivat ensisijaisesti vaikeavammaisten koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi niiden tulee tarjota asiantuntija-apua muille oppilaitoksille. Ammatillista erityisopetusta voidaan järjestää myös oppisopimuskoulutuksena.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja tarvitsevien opiskelijoiden tulee saada erityisopetusta. Sen avulla turvataan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen liitetään tarvittaessa muita tukitoimia ja kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutuksen, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen edistäminen on koko oppilaitosyhteisön tehtävä.

Erityisopetuksen tarve on määriteltävä ammatillisen koulutuksen lain 20 §:n ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti. Tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

## **Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)**

Erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava aina kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (L 630/1998, 20 §). Suunnitelman tulee sisältää (A 811/1998, 8 § mukaan)

- ◆ suoritettava tutkinto
- ◆ opetuksessa noudatettavat tutkinnon perusteet
- ◆ tutkinnon laajuus
- ◆ opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma
- ◆ opiskelijan saamat erityiset opetus- ja opiskelijahuollon palvelut
- ◆ muut henkilökohtaiset palvelu- ja tukitoimet sekä
- ◆ erityisopetuksen perustelut.

HOJKS tulee laatia opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

Mikäli ammattitaitovaatimuksia on mukautettu, henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan sisältyy henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat hänen opiskelemaansa tutkinnon perusteisiin. Ammatillisessa erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai mukauttamalla vain yhden tai sitä useamman tutkinnon osan tavoitteet. Opetuksessa tulee keskittyä opiskelijan vahvojen osaamisalueiden tukemiseen, jotta hänelle taataan hyvät mahdollisuudet sijoittua työhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työssä harjaantumiseen työssäoppimisen jaksojen aikana. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä tulee seurata koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia on muutettava tarpeen mukaan. Määräykset erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 7.10.

## 8.4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

### Yleistä

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden, kuten saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten opiskelijoiden ammattitaitovaatimukset ovat pääsääntöisesti samat kuin muidenkin opiskelijoiden. Opetuksessa noudatetaan ammatillisen perustutkinnon perusteita.

Opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea etenkin kielten opinnoissa ja erityisin opetusjärjestelyin. Opetuksessa otetaan tarvittaessa huomioon opiskelijoiden tausta, kuten äidinkieli, kulttuuri ja koulutuksen aikana kehittyvä kielitaito. Opetusjärjestelyillä tuetaan opiskelijoiden omaa kielellistä identiteettiä enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisältyy maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden opetusjärjestelyjen toteuttaminen.

### Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomeen muuttaneita ja Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Opetuksessa otetaan tarvittaessa

huomioon maahanmuuton syy, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen kielen taito. Opinnot tukevat opiskelijan kasvua sekä suomalaisen että hänen oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

## **Saamenkieliset**

Perusopetuksessa aloitettua saamenkielistä opetusta jatketaan mahdollisuuksien mukaan ammatillisessa koulutuksessa. Saamenkielistä opetusta voidaan antaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamen kieltä voi opiskella äidinkielenä, vaikka opetusta ei muutoin tarjottaisi saamen kielellä.

## **Romanit**

Romanien opetus toteutetaan ottamalla huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon romanien kulttuuri. Romanikielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

## **Viittomakieliset**

Viittomakielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa sovelletaan ammatillisen perustutkinnon perusteita viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Viittomakielien rinnalla käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakielisten opetus suunnitellaan niin, että opiskelijan on mahdollista toimia tulkin kanssa. Oppimisympäristöissä otetaan huomioon viittomakielisen tai huonokuuloisen mahdollisuus kommunikoida luontevasti.

## **Kieltenopetuksen järjestelyt**

Seuraavia valtioneuvoston päätöksen (VnP 213/1999) mukaisia opetusjärjestelyjä voidaan soveltaa maahanmuuttajien, saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten kielten opinnoissa (äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli), jos heidän äidinkieltensä on muu kuin suomi tai ruotsi.

## Äidinkieli

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voi koulutuksen järjestäjä jakaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 § 2. momentissa säädettyt äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen pakolliset tutkinnon osat säädetystä poikkeavalla tavalla.

Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen tutkinnon osiin varatut opintoviikot (4 + 1 = 5 ov) voidaan yhdistää ja jakaa joustavasti mahdollisiin opiskelijan oman äidinkielen opintoihin, suomi toisena kielenä -opintoihin ja toisen kotimaisen kielen opintoihin. Suomi toisena kielenä tarkoittaa kieltä, joka on opittu äidinkielen jälkeen suomenkielisessä ympäristössä. Viittomakielisiä opiskelijoita varten on laadittu erikseen suomi viittomakielisille -tutkinnon osa (luku 5).

Opiskelijat voivat opiskella suomen kieltä joko

- 1) suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti (luku 5) tai
- 2) äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti (luku 5), jos opiskelijan suomen kielen taidon arvioidaan olevan äidinkielen tasoinen.

Opiskelija, jonka suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoista kaikilla kielitaidon osa-alueilla, opiskelee suomi toisena kielenä -tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Hänen suomen kielen osaamisensa arvioidaan näiden tavoitteiden mukaisesti huolimatta siitä, onko koulutuksen järjestäjä tarjonnut suomi toisena kielenä -opetusta. Koulutuksen järjestäjä voi tarjota ja opiskelijan opiskelusuunnitelmaan voi kuulua molempia edellä mainituista opinnoista. Opiskelija voi siirtyä kesken suomi toisena kielenä -opintojen opiskelemaan suomen kieltä äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelijoille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös hänen oman äidinkielen opetusta. Äidinkielenä voidaan opiskelijan valinnan mukaan (L 630/1998, 12 § 3 mom.) opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Maahanmuuttajien oman äidinkielen tavoitteet ovat luvussa 5. Opiskelija voi opiskella omaa äidinkieltään joko äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille (4 ov) tai vieras kieli (2 ov) -tavoitteiden mukaisesti tai vapaasti valittavina tutkinnon osina.

Jos opiskelija opiskelee äidinkieltä oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille -tavoitteiden mukaisesti, on hänen opintoihinsa kuuluttava suomen kielen opintoja.

### *Toinen kotimainen kieli*

Opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus järjestetään toisen kotimaisen kielen tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon opiskelijoiden kielitaidon taso.

Toisen kotimaisen kielen opinnot voidaan myös korvata oman äidinkielen ja suomen kielen opinnoilla vieraskielisillä opiskelijoilla (5 ov), luku 5. Tarvittaessa opetus voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen alkeisopetuksena opiskelijan ja alan tarpeista riippuen.

### *Vieras kieli*

Opiskelijan opintoihin on kuuluttava myös vieraan kielen opintoja. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvan opiskelijan vieras kieli voi olla myös hänen äidinkieltään.

## **8.5 OPPISOPIMUSKOULUTUS**

Oppisopimuskoulutuksesta on voimassa mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 8 §, 17 §), asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 6 §, 7 §) sekä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) on säädetty.

Ammatillisena peruskoulutuksena toteutettavassa oppisopimuskoulutuksessa noudatetaan voimassa olevia tutkinnon perusteita (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet).

Tutkinnon perusteiden mukaan peruskoulutuksena suoritetusta tutkinnosta tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä luvun 7.9 määräyksen mukaisesti.

## **8.6 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ**

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 5 §, 14 §) on säädetty, tulee kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämisessä noudattaa seuraavaa:

Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö järjestetään niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevista asioista. Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kie-

li- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa yhteistyössä huomioon.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä opiskelijoiden ohjauksessa huoltajien kanssa koulutuksen aikana ja sen päättyessä. Ohjauksen tulee tukea opiskelijoiden työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä sekä vahvistaa opiskelijoiden elämänhallinnan valmiuksia.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten kanssa.

## 8.7 OPISKELIJAHUOLTO

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §, 28 §, 37 a §) on säädetty opiskelijahuollon järjestämisestä ja opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, tulee noudattaa seuraavaa.

Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. Nuorten opiskelijoiden kohdalla koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijahuollon tavoitteiden saavuttamista antamalla opetussuunnitelmassaan toimintaohjeita, jotka edistävät opiskelijoiden terveyttä ja turvallisuutta, erilaisten ongelmien varhaista tunnistamista ja niiden syntymisen ennaltaehkäisyä. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvien asioiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta ja oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tulee antaa tupakoinnista, päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla kriisisuunnitelma ja toimintaohjeet myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. Koulutuksen järjestäjän tulee seurata opiskelijahuollon toteutumista ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikilla opiskelijoiden kanssa oppilaitosyhteisössä työskentelevillä on vastuuta opiskelijahuollosta. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävänä on opiskelijahuollon palveluiden koordinaatio ja kehittäminen.

Opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa kansanterveystilain ja lastensuojelulain velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisessä. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskeluterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Palveluiden kehittämisessä tulee hyödyntää opiskelijoiden palautetta.

Ammatillisen koulutuksen aikana opiskelijalle tulee tiedottaa ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta, eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista. Työssäoppimisen työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvistä asioista tulee tiedottaa opiskelijan lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat tuntevat oppilaitoksessa noudatettavat järjestyssäännöt. Opiskelijan omaa vastuuta tulee korostaa oppilaitoksen sääntöjen ja muiden ohjeiden noudattamisessa.

## 9.1 KIINTEISTÖPALVELUALAN AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

Yli 70 % Suomen kansallisvarallisuudesta perustuu rakennettuun ympäristöön. Kiinteistö- ja rakennusklusterin toiminnan arvo ylittää tukipalveluineen vuositasolla arvioituna noin 50 miljardiin euroon. Kiinteistö- ja rakennusalan toiminta työllistää joka viidennen suomalaisen, yli 500 000 ihmistä ja tuottaa 20 prosenttia maamme verotuloista. Kiinteistöpalveluita edustavat kiinteistönhoito-, puhdistus- ja siivouspalvelu- sekä toimitilapalveluja tarjoavat palvelujen tuottajat ja isännöinti- sekä kiinteistönomistajatyönantajat. Yleisenä kehityssuuntana on kiinteistöpalvelualan monimuotoistuminen, mikä on lisännyt ja lisää edelleen uudentyypisten palveluiden tarvetta. Kiinteistöpalveluja tuottavilla toimialoilla toimii yli 6000 yritystä. Alan palvelujen tuottajien määrä on kasvanut vauhdilla viimeisten vuosien aikana johtuen toimintojen ulkoistamisesta ja yhtiöittämisistä sekä yksityisellä että julkisella sektorilla, uusien palvelutuotteiden esiinmarssista sekä lainsäädäntömuutoksista esimerkkinä kotitalouden verovähennykset. Yli 75 prosenttia kiinteistöalan työntekijöistä toimii kiinteistöpalveluita tuottavilla toimialoilla, loput muussa kiinteistötoiminnassa.

Kiinteistöpalvelut ovat osa kiinteistö- ja rakennusklusteria. Klusteriin kuuluvat kiinteästi toisiaan täydentäen rakentaminen, talotekniikka ja kiinteistöpalvelut. Nykypäivän asumiselle ja teolliselle toiminnalle asetetaan yhä enemmän vaatimuksia, joihin kiinteistöpalvelualan on vastattava. Kiinteistöpalvelualan tavoitteena on luoda ja ylläpitää kiinteistön käyttäjille tilojen käyttötarkoitukseen sopivat, turvalliset ja terveydellisesti hyväksyttävät olosuhteet käyttökustannuksiltaan kohtuullisella tasolla.

Kiinteistöpalveluala on nimensä mukaisesti palveluala, jossa toiminnan keskipisteenä on asiakas, tilojen käyttäjä. Kiinteistöjen käyttötarkoituksen mukaan asiakasryhmät ja heidän tarpeensa voivat vaihdella. Esimerkkeinä hoidettavista kiinteistöistä voivat olla vaikkapa asuinkerrostalot, julkiset rakennukset, toimisto- ja liikekiinteistöt sekä erilaiset liikennepaikat. Alalla tarvittavan palveluosaamisen kannalta onkin tärkeää ymmärtää erilaisten asiakkaiden tarpeet ja heille tarjottavien palvelutuotteiden sopivuus.

Kiinteistöjen teknistyminen on ollut nopeaa. Nykyaikaisissa kiinteistöissä on käytössä useita käyttöolosuhteita ja energiatehokkuutta parantavia teknisiä järjestelmiä, joiden käyttö ja kunnossapitäminen vaativat vahvaa teknistä osaamista. Kiinteistön elinkaaren myötä sen käyttötarkoitus saattaa muuttua useaan kertaan. Samalla kiinteistön tiloja voidaan muuttaa ja sen teknisten järjestelmien tasoa nostaa. Myös alalla käytettävät työvälineet ovat kehittyneet ja nostaneet työn tehokkuutta sekä lopputuloksen laatua. Työvälineiden oikea käyttö ja kunnossapito vaativat myös vahvaa teknistä osaamista. Kiinteistön ylläpitoon käytetään paljon energiaa ja kiinteistönhoidon toiminnoista syntyy runsaasti erilaisia jätteitä, joten alalla on erityisen tärkeää toimia oikein kestäväen kehityksen periaatteiden mukaan. Energian käytön optimointi ja käytöstä poistuvien materiaalien sekä syntyvien jätteiden kierrätys ja käsittely korostuvat toimialalla.

Kiinteistöpalvelualalle tyypillisten laajojen tehtäväkokonaisuuksien vuoksi työnantajat odottavat työntekijöiltä laajaa alan yleisnäkemyksiä. Toisaalta monet alan työtehtävistä perustuvat entistä vaativampaan erityisosaamiseen. Tämä edellyttää työntekijöiltä valmiutta oman ammattitaidon jatkuvaan kehittämiseen ja halua uusien välineiden ja menetelmien kokeilemiseen ja hyödyntämiseen. Kiinteistöpalvelualalla arvostetaan työntekijöitä, jotka ovat oma-aloitteisia ja työhönsä sitoutuneita. Alan työtehtävät ja toimintatavat edellyttävät, että työntekijät kykenevät itsenäiseen ongelmien ratkaisuun ja työskentelyyn, kantavat vastuun omasta työstään ja osaavat arvioida kriittisesti oman työnsä laatua. Heiltä vaaditaan myös vuorovaikutus- ja asiakaspalvelutaitoja sekä kykyä työskennellä vastuullisesti työyhteisön jäsenenä. Oleellinen osa alan ammattilaisen ammattitaitoa on kyky soveltaa tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa.

## 9.2 TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuolto- ja palveluiden avulla.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee tämän lisäksi varmistaa, että opiskelijaksi valitun henkilön terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttävät.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa perustutkinnon ja koulutusalan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista terveydellisistä riskeistä opiskelijaksi hakeutuville hakuoppaissa ja opiskelijavalintatilaisuudessa. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan ja mahdollisen sairauden hoitotilanteesta riittää pääsääntöisesti valintatilanteessa.

Mikäli koulutusalan tai tutkinnon oma lainsäädäntö tai alan erityispiirteet edellyttävät opiskelijaksi valitulta lääkärintodistusta opiskelijan terveydentilasta, riittää siihen lääkärintodistuksen merkintä alalle soveltuvuudesta. Opiskelijaksi ottaminen on ehdollinen lääkärintodistuksen esittämiseen saakka.

Opiskelijan sairaus tai vammautuminen ei saa keskeyttää opiskelijan koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Sairaudesta tai vammautumisesta koulutuksen toteutumiseksi aiheutuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät koulutuksen suorittamista. Opiskelijan sairastuessa tai vammautuessa opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Kaikissa tilanteissa, joissa käsitellään ja tallennetaan henkilötietolaisissa arkaluonteisiksi määriteltyjä henkilötietoja, kuten opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja, koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa säädösten edellyttämää huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

**Kiinteistöpalvelualalla ja kiinteistöpalvelualan koulutuksessa** edellytetään henkilöltä työn kuorimitukseen riittävää fyysistä kuntoa. Henkilöllä ei saa olla sellaisia synnynnäisiä tai hankittuja sairauksia, jotka vaarantaisivat hänen oman tai muiden lähellä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden. Henkilön sopivuutta erilaisiin työtehtäviin voidaan joutua harkitsemaan oireiden ja toiminnan vajavuuden perusteella mm. seuraavissa sairauksissa:

- ♦ erilaiset allergiat
- ♦ näön tai kuulon heikkous
- ♦ tasapainoelimistön toiminnan häiriö
- ♦ tuki- ja liikuntaelimistön sairaus
- ♦ psyykkiset sairaudet.

### 9.3 AMMATTITAITOVAATIMUKSET, ARVIOINNIN KOHTEET JA YLEISET ARVIOINTIKRITEERIT

Tämän luvun ammattitaitovaatimusten määrittely sekä arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien avuksi, kun laaditaan sellaisen tutkinnon osien opetussuunnitelmia, joita ei ole tutkinnon perusteissa määritely.

Ammatilliset tutkinnon osat muodostetaan ja nimetään työkokonaisuuksien mukaan. Ammattitaitovaatimukset kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä. Arviointikriteerit määritellään arvioinnin kohteittain kolmelle tasolle: tyydyttävä T1, hyvä H2 ja kiitettävä K3.

Seuraavassa olevat arviointikriteerit on tarkoitettu ohjeellisiksi siten, että niitä sovelletaan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteiden ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Esitetyt kriteerit kohdennetaan aina kyseessä olevan tutkinnon osan vaatimuksiin eli kriteereissä esitetty työ tarkoittaa aina ko. tutkinnon osaan sisältyvää työtä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<b>1. Työprosessin hallinta</b>	Opiskelija		
Arvioidaan oman työn suunnittelua, työsuorituksen arviointia ja oman toiminnan kehittämistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia töitä ja tehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arviotaan ja arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään

Arvioidaan työkokonaisuuden toteuttamista, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta.	toimii tutuissa työtehtävissä	ottaa huomioon työskentelemissään työnsä kokonaisuuden ( <i>esim. mistä alkaa, mihin päättyy ja mitä välineitä ym. työssä tarvitaan</i> )	ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä
	työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laatutavoitteiden mukaisesti	työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia	työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tarvitsee työvaiheissa etenemisessä ajoittaista ohjausta	etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
	noudattaa työohjeita, työaikoja, sopimuksia sekä neuvottelee poikkeamista.	tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huolehtii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työosuudestaan.	tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
<b>2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija		
Arvioidaan työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalien valintaa ja käyttöä.	käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa, mutta tarvitsee joidenkin osalta ohjausta ( <i>menetelmät, välineet, materiaalit määritellään tutkinnon osittain</i> ).	käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimisesti työtilanteissa.	valitsee työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
<b>3. Työn perustana olevan tiedon hallinta</b>	<b>Tyydyttävä T1</b>	<b>Hyvä H2</b>	<b>Kiitettävä K3</b>
	Opiskelija		
Arvioidaan työssä tarvittavan tiedon hallintaa ja soveltamista	käyttää tavallisimpien menetelmien, välineiden ja materiaalien käytön perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa ( <i>eli ne menetelmät, välineet ja materiaalit, jotka on määritelty kohteessa 2</i> ), mutta tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa.	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti.	hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa työssään vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot a) Omaan ryhmään kohdassa 4 arvioitavat neljä avaintaitoa	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu Arvioidaan omaa osaamista työn tekijänä ja työn kehittämistä, ongelmien ratkaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä.	hakee ohjattuna tietoa	hakee tietoa ohjeiden mukaan	hakee itsenäisesti tietoa
	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä ja arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia tehtäviä ja arvioi osaamistaan ja työnsä onnistumista sekä perustelee arviotaan
	arvioi työnsä onnistumista	ottaa vastaan palautetta ja toimii palautteen mukaisesti	arvioi ja kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään
	selviytyy tutuista tilanteista, mutta muuttuvissa ja valintatilanteissa tarvitsee ohjausta ja tukea	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista omaaloitteisesti	kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta
			toimii erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, tilanteeseen sopivasti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
Vuorovaikutus ja yhteistyö Arvioidaan toimintaa vuorovaikutustilanteissa ja yhteistyökykyä.	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan omassa oppimis- ja työyhteisössään	toimii tilanteen vaatimalla tavalla omassa oppimis- ja työyhteisössään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
	toimii tutussa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvittaessa apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja yöntekijän
Ammattietiikka Arvioidaan toimintaa ammattietiikan, ammatin arvoperustan ja tehtyjen sopimusten mukaisesti.	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita ja aikatauluja	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja	toimii työyhteisön arvojen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja säädösten mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa sekä noudattaa aikatauluja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky Arvioidaan terveyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toimintakyvyn ylläpitoa.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden
	varmistaa turvallisuuden ohjeiden mukaisesti	varmistaa turvallisuuden	varmistaa turvallisuuden ja tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja riskeistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	työskentelee ergonomisesti oikein	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian
	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen), liikunnan (1 ov) ja terveystiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen laaditaan tarvittaessa kunkin alan tarpeen mukaiset terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. b) Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Opiskelija			
Aloitekyky ja yrittäjäyys Arvioidaan tavoitteellista, taloudellista ja tuloksellista toimintaa ja itsensä johtamista.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen sisällytetyn yrittäjäyysosan (5 ov) ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Kestävä kehitys Arvioidaan teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen periaatteiden noudattamista.	noudattaa ohjatusti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa itsenäisesti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja ja tuo esille kehittämistarpeita
Estetiikka Arvioidaan esteetiikan huomioon ottamista työssä	työskentelee ohjatusti alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	työskentelee alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	hyödyntää monipuolisesti työssään alan esteettisiä periaatteita – toimii työympäristön viihtyisyyteen ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden edistämiseksi

<p>Viestintä ja mediaosaaminen</p> <p>Arvioidaan kriittisyyttä mediatuotteiden tunnistamisessa, havainnoinnissa ja tulkinassa sekä media- ja viestintäteknologian käyttämistä</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan vaatimusten mukaiset viestintä- ja mediaosaamisen ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Matematiikka ja luonnontieteet</p> <p>Arvioidaan työn edellyttämää laskutaitoa sekä työssä tarvittavaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksien hallintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) matematiikan (3 ov), fysiikan ja kemian (2 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset matematiikan ja luonnontieteiden ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Teknologia ja tietotekniikka</p> <p>Arvioidaan teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ammattialalla sekä tekniikan hyötyjen, rajoitusten ja riskien huomioon ottamista.</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia tavanomaisia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa, tarvitsee joskus ohjausta</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä</p>
	<p>valitsee tarvittavat koneet ja laitteet ohjattuna ja tunnistaa riskit.</p>	<p>valitsee sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät riskit.</p>	<p>valitsee itsenäisesti sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät rajoitukset ja riskit.</p>
	<p>Tietotekniikka todentuu yhteisten opintojen (yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto 1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset teknologian ja tietotekniikan ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit</p> <p>Arvioidaan osallistumista yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon eri taustan omaavien ihmisten kanssa sekä työntekijää ja kansalaista koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaista toimintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) sekä äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi on laadittu tarpeen mukaan jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen kunkin alan tämän avaintaidon edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		